

Cíle a přání žen bez domova jako motivační (hnací/dynamický) činitel ke zlepšení životní situace

Michal Uherčík

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: Michal Uherčík
Osobní číslo: H210088
Studijní program: B0111A190011 Sociální pedagogika
Forma studia: Kombinovaná
Téma práce: Cíle a přání žen bez domova jako motivační činitel ke zlepšení životní situace

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení terminologie a teoretických východisek z oblasti motivace, sociálních služeb v ČR pro lidi bez přístřeší a specifik této situace u žen.

Příprava metodiky empirické části, zpracování projektu výzkumu a stanovení výzkumného problému.

Realizace kvantitativního výzkumu formou dotazníku.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- BALÁŠ, Ondřej, 2010. Aktuální otázky fenoménu bezdomovství. Brno: Centrum sociálních služeb. ISBN 978-80-254-9015-0.
- HRADECKÝ, Ilja, 2007. Definice a typologie bezdomovství: [zpráva o realizaci aktivity č. 1 projektu Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR]. Praha: Naděje. ISBN 978-80-86451-13-8.
- CHRÁSKA, Miroslav, 2016. Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.
- KAHOUN, Vilém, 2009. Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-346-2.
- PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ, 2008. Bezdomovectví. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-100-0.

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Hana Včelařová, Ph.D.**
Ústav pedagogických věd

Datum zadání bakalářské práce: **10. ledna 2024**
Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

Ve Zlíně dne 10. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b

Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst. 3). Odpírá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užití či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlídí k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Bakalářská práce s názvem Cíle a přání žen bez domova jako motivační (hnací/dynamický) činitel ke zlepšení životní situace. Jaké jsou k němu obecné důvody, charakteristické znaky a také konkrétní životní situace představující vhléd do života žen na ulici. Představí krom teoretického základu problematiky, jako je vysvětlení základních pojmů či obecného profilu osob bez domova, také statistickou charakteristiku těchto osob se zaměřením zejména na ženy.

Ke zjištění jejich životních snů, plánů a představ o úniku z tohoto života, včetně obav a překážek, které na ně číhají, poslouží dotazníkové šetření. Toto šetření též umožní srovnání jejich plánů a jejich současné situace a snahy.

Klíčová slova: bezdomovectví, cíle, životní plány, ženy

ABSTRACT

The bachelor's thesis entitled Goals and wishes of homeless women as a motivational (driving/dynamic) factor to improve homelessness, What are the general reasons for it, characteristic features and as well as specific life situations, presents an insight into the life of women on the street. In addition to the theoretical basis of the issue, such as an explanation of the basic concepts or the general profile of homeless people, it will also present the statistical characteristics of these people, focusing especially on women.

A questionnaire survey will be used to find out their life dreams, plans and ideas about escaping from this life, including the fears and obstacles that lie in wait for them. This investigation will also allow a comparison of their plans and their current situation and efforts.

Keywords: homelessness, goals, life plans, women

Na tomto místě bych rád poděkoval předně své vedoucí práce PhDr. Haně Včelařové, Ph.D., která mi poskytla mnohé odborné rady a pomoc. Dále také velice děkuji celé své rodině, za jejich neutuchající podporu v průběhu celého studia.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	9
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 ŽIVOTNÍ SITUACE OSOB BEZ PŘÍSTŘEŠÍ.....	12
1.1 DEFINICE, ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA A SOUVISEJÍCÍ POJMY	12
1.2 STRUČNÁ HISTORIE BEZDOMOVECTVÍ	13
1.3 FORMY BEZDOMOVECTVÍ	14
1.4 KRIMINALITA A POMOC PRO ŽENY BEZ PŘÍSTŘEŠÍ.....	15
1.5 STATISTICKÁ DATA O BEZDOMOVECTVÍ	18
1.6 ANALÝZA DAT O LIDECH BEZ DOMOVA V ČR.....	18
2 UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA V PROBLEMATICE ŽEN BEZ PŘÍSTŘEŠÍ.....	27
2.2 HMOTNÁ NOUZE A POSKYTOVANÉ DÁVKY	29
2.3 RIZIKOVÉ FAKTORY VEDOUcí K BEZDOMOVECTVÍ	30
2.4 SPECIFIKA ŽEN- BEZDOMOVKYŇ.....	33
3 MOTIVAČNÍ ČINITELÉ SOUVÍSEJÍCÍ S FENOMÉNEM BEZDOMOVECTVÍ.....	35
3.1 POJETÍ MOTIVACE DLE H. MURRAYHO	35
3.2 POJETÍ MOTIVACE DLE C. ROGERSE A A. MASLOWA.....	35
3.3 POJETÍ MOTIVACE DLE E. DECIHO A R. RYANA.....	37
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	39
4 CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE	40
4.1 CÍLE	40
4.2 METODY.....	40
5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ.....	42
5.1 VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	43
6.1 CÍLE PRÁCE	73
ZÁVĚR	76
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	77
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	82
SEZNAM OBRÁZKŮ	83
SEZNAM TABULEK.....	84
SEZNAM GRAFŮ	85
SEZNAM PŘÍLOH.....	87

ÚVOD

Vyspělá společnost se pozná podle toho, jak jedná se slabými členy své společnosti...

Tato věta, kdo ví, kdo z mého okolí ji tenkrát vyslovil, mi ale utkvěla a byla v podstatě inspirací pro sepsání této práce.

Občané České republiky se velmi projevují v akcích vzájemné solidarity a lidé jsou ochotni přispět nemalé, ba až astronomické částky na operace, rehabilitace a další potřebnou pomoc pro malé děti, zachraňují koťátka a platí přehnané částky za ošetření u veterinářů.

Česko se tak dá označit za stát otevřený sociální pomoci, lidé jsou zde ochotni přiskočit s otevřenou náručí i peněženkou. V České republice je také velké množství organizací zaštiťujících, kde jakou pomoc.

Přesto, když dojde na téma bezdomovectví, není to zrovna atraktivní problém oplývající veřejným zájmem a podporou. Ono, co je také pěkného při pohledu na skupinu nevábných bezdomovců v podchodu, že. A co teprve téma žen- bezdomovkyň. To rovnou působí jako věc téměř neexistující. Když si člověk vybaví bezdomovce, žena to povětšinou nebývá...

Přitom až 23 % (k roku 2021) z celkového množství bezdomovců představovaly ženy (Modes, 2021). Tato bakalářská práce se na problematiku žen bez domova zaměří ve snaze zvýšit povědomí o ní, a také vytvořit ucelený pohled na toto téma.

Teoretická část práce bude rozčleněna do tří hlavních kapitol.

První z nich se zaměří na situaci osob bez přístřeší- na definování základních pojmů, stručnou historii bezdomovectví na našem území, kriminalitu páchanou osobami bez přístřeší, na nejčastější příčiny toho, že se lidé ocitnou na ulici, či charakteristiku toho, jak se obecně bezdomovci chovají, jaké páchají protiprávní činy, jak žijí. Na závěr kapitoly budou dostupná statistická data ohledně bezdomovectví v České republice, aby poukázala na současnou situaci bezdomovců v naší republice a prohloubila charakteristiky o této skupině. Další kapitola se zaměří na uplatnění sociálního pracovníka v problematice žen bez domova, na specifika žen- bezdomovkyň a rizikové faktory vedoucí k bezdomovectví, jelikož obecně vykazují znaky odlišné od mužů bezdomovců. Poslední teoretická kapitola je věnována motivačním činitelům, které souvisí s bezdomovectvím.

Praktická část práce se pak bude věnovat dotazníkovému šetření, díky kterému naplní podstatu práce. Bude sestaven za účelem zjištění přání a snů žen bezdomovkyň s cílem vymanění se z tohoto života či alespoň zlepšení jejich životní situace. Jelikož se jedná o

problematiku velmi rozsáhlou, dotazování bude zaměřeno na několik konkrétních oblastí a nebude se také týkat celé věkové škály žen bez přístřeší. Zapojeny budou ženy ve věku 22-35 let, tedy v mladém produktivním věku a dotazník se bude týkat toho, jak korespondují jejich osobní cíle a přání s jejich konáním v oblasti sebevzdělávání, pracovních aktivit, hospodaření s financemi, osobní životosprávy, a také vedení dětí.

Autor si je vědom toho, že v současné době je ve společenských vědách z etických důvodů preferován spíše výraz „lidé bez přístřeší“, který se snaží v této práci preferovat, avšak v některých případech je použit i výraz „bezdomovectví“, se kterým se stále setkáváme i v současných českých odborných publikacích.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 ŽIVOTNÍ SITUACE OSOB BEZ PŘÍSTŘEŠÍ

Tato teoretická kapitola představuje vstup do problematiky bezdomovectví. Obsahuje definici bezdomovectví a jeho základní charakteristiku, stručnou historii bezdomovectví, formy bezdomovectví, také jednu o kriminalitě s bezdomovectvím spojenou a statistická data o bezdomovectví.

1.1 Definice, základní charakteristika a související pojmy

Ministerstvo vnitra a sociálních věcí (2021) charakterizuje bezdomovectví jako extrémní sociální vyloučení, kterého je chudoba jak příčinou, tak zároveň i důsledkem.

Faktory tohoto vyloučení jsou jak individuální, tak i strukturální. Propad do bezdomovectví nemívá jednu příčinu. Důvody bývají individuální, proměnlivé a mnohdy i špatně identifikovatelné.

Naopak Hradecký a kol. (2007), upozorňuje na obtížnost stanovení terminologie. Dá se pohlížet na tyto pojmy mnoha pohledy, a ač se jedná o pojmy (bezdomovectví, bezdomovec) běžně užívané, není pro ně definice jednoznačná. Z pohledu práva je bezdomovec osoba, která je bez státního občanství, dále například zákon o sociálních službách zná pojem osoba bez přístřeší, nicméně již nedefinuje, co je tím přístřeším myšleno. Sami bezdomovci pak označení bezdomovci spíše odmítají a považují jej za hanlivé. Přijali by spíše označení lidé bez naděje, osoby v nouzi, osoby v sociální nejistotě a další.

V angličtině pro tyto osoby mají různá, specifitější označení, která mnohem lépe charakterizují jejich situaci. Roofless- člověk, který se ocitl bez střechy nad hlavou, houseless- osoba, která využívá dočasného bydlení v různých institucích, insecure accomodation- osoba, která má nejisté bydlení, substandard housing- označení bydlení, které je pod úrovní běžného standardu, stateless- osoba, která ztratila občanství a nezískala nové (Horáková, 1995).

Jako sociální službu označujeme činnost nebo činnosti, které podle zákona zajišťují pomoc a podporu pro osoby, jež potřebují sociálně začlenit nebo slouží k prevenci sociálního vyloučení.

Nepříznivá sociální situace je oslabení nebo ztráta schopností z důvodu věku, špatného zdravotního stavu, v krizové sociální situaci, v případě životních návyků, které jsou v rozporu se společností, ve znevýhodňujícím prostředí, v případě, že jsou ohrožena práva a

zájmy osoby trestnou činností jiné osoby nebo z jiných závažných důvodů řešit situaci tak, aby bylo zabráněno sociálnímu vyloučení (Zákon č. 108/2006 Sb.).

Sociálním vyloučením se „rozumí vyčlenění osoby mimo běžný život společnosti a nemožnost se do něj zapojit v důsledku nepříznivé sociální situace“.

Jedná se o osoby nebo skupiny osob, jež jsou v takové situaci, kterou lze označit za trvalou nebo chronickou deprivaci týkající se dosažitelných zdrojů, schopností, bezpečí apod., které jsou nutné ke slušné životní úrovni a užívání všech svých práv (MPSV 2022).

1.2 Stručná historie bezdomovectví

Problematika bezdomovectví se na našem území začala řešit a objevovat až po roce 1989. Ne, že by předtím bezdomovectví vůbec neexistovalo, ale bylo nebo spíše muselo být velmi dobře skryto, a tak nebylo ani nijak otevřeně řešeno. Do roku 1989 kdo nepracoval (a mohl), byl stíhán za příživnictví, případně byl umístěn do psychiatrického či jiného zařízení. Problematika tak byla uměle „zneviditelněna“ (Štěchová et al., 2008).

Za příživnictví bylo označováno stíhání osob, které se soustavně vyhýbají práci a osob, které si opatřují prostředky k obživě nekalým způsobem (zákon č. 58/ 1965 Sb.).

Po roce 1989 došlo k mnoha významným změnám, a to nejen politickým, ale také socioekonomickým a dalším. Množství bezdomovců se tak začalo na našem území zvyšovat.

Na tomto nárůstu se podílelo několik faktorů:

- Příživnictví již nebylo trestným činem

Příživnictví jako trestný čin bylo zrušeno v polovině roku 1990. Navedeno jako trestný čin bylo v roce 1957, přičemž bylo trestáno odnětím svobody až na dvě léta. V roce 1965 došlo ke zvýšení trestní sazby na roky tři (Vodseďálek, 2019).

- Zahraniční migrace

Po roce 1989, kdy byly významně rozvolněny podmínky pro cestování, k nám do země přicestovali lidé nejen z okolních zemí s vidinou lepšího života (Vietnamci, Ukrajinci, ...), toho se jim však nemuselo podařit dosáhnout. Cizinci netvoří majoritní populaci mezi českými bezdomovci, svůj minoritní podíl však mají.

- Amnestie vězňů

Prezident Václav Havel 1. ledna 1990 jako vyjádření svobody v našem státě vyhlásil amnestii vězňů. Nenechal propustit všechny. Opustit brány věznice směli ti, jejichž trest dosahoval dvou let, výjimečně tři let v případě spáchání neúmyslného trestného činu. Vězňům s vyšším trestem snížil pobyt za mřížemi na polovinu. Amnestie se netýkala vrahů, recidivistů a nebezpečných pachatelů. Přesto bylo na svobodu propuštěno mnoho nebezpečných osob.

Amnestovaní se na následné kriminalitě podíleli na území ČR jen 8 %, na území Slovenska jen 7 % (Hejl, Hromková, 2019). Na bezdomovectví však měla amnestie mnohem větší podíl. Došlo k propuštění zhruba 15 000 vězňů. Mnozí neměli kam jít a propuštění v zimě pro ně představovalo obtížné podmínky. Navíc tehdejší společnost nebyla ani vzdáleně připravena na takový nápor propuštěných osob, se kterými by bylo potřeba pracovat, někam je umístit, apod. (Kalhausová, 2013).

- Zrušení podnikových ubytoven

Tyto ubytovny využívali zejména muži bez rodin původně pocházející s dětských domovů (Štěchová et al., 2008).

1.3 Formy bezdomovectví

Formy bezdomovectví je možné rozdělit:

a) zjevné bezdomovectví- nejviditelnější forma projevu. Tuto formu reprezentují osoby, které jsou vidět na ulicích, žijí na nich. Často se také uchylují do nádražních budov a podobně. Noclehárny a jiné možnosti ubytování vyhledávají v zimním období. Nejčastěji se jedná o jedince bez zaměstnání, bez rodinných vazeb, často s nějakým handicapem či handicapem. Krom zimy nevyhledávají ubytování, zůstávají „venku“, i přesto, že je to nebezpečné.

b) skryté bezdomovectví- je formou nejhůře dohledatelnou. Spadají do ní osoby, které nevyhledávají nocleh ani žádné sociální služby, či je vyhledají jen nárazově, například v největších mrazech v zimě. Často žijí ve squatech, sklepích, v automobilech, různých ruinách apod.

c) potencionální bezdomovectví- jedná se o formu „na hraně“, kdy osoby žijí v nevyhovujících podmínkách (bez topení, elektřiny, vody, špatný technický stav budovy, ...), či v neutěšené rodinné situaci, mají osobní problémy nebo si jen stěží udržují byt (Hradecký & Hradecká, 1996).

1.4 Kriminalita a pomoc pro ženy bez přístřeší

Ačkoliv ne všichni bezdomovci páchají protiprávní činnost, je rozhodně v této populaci kriminalita vyšší. Podle výzkumů až polovina z nich konzumuje denně alkohol, stejně tak je polovina závislá na cigaretách, Výjimku netvoří ani drogy, které užívá zhruba 35 % z nich. Studie také uvádí, že alkoholu holdují spíše vyšší ročníky, s drogami experimentují ti mladší z nich. Z drog se pak mezi bezdomovci nejčastěji užívá marihuana či pervitin, ovšem často čichají různá lepidla, ředidla, toluen.

Na všechny tyto položky je nutné někde sehnat finance či si je jinak opatřit. Nejčastěji se tedy dopouštějí krádeží.

Vysoké procento populace bezdomovců tvoří vězni, dle studií až 40 %, mnozí byli trestáni více, než jednou (20 %).

Velmi často se také sami stávají oběťmi trestné činnosti- krádeže, napadení. Oběťmi se stalo zhruba 40 % bezdomovců.

Krom toho, že se stávají oběťmi při životě na ulici, je pro velkou část z nich charakteristické, že byli oběťmi různých trestných činů v dětství či mládí (Hradecký & Hradecká, 1996; Štěchová, 2009).

Organizace a druhy podpory:

Organizací a druhů podpory je v České republice poměrně hodně, ovšem všechny zdroje uvádí, že jsou zaměřeny spíše na muže, než na ženy. Jak bylo zmíněno výše, se ženami se mnohem hůře navazuje komunikace organizací, pomoc samy nevyhledávají, či jen velmi málo.

Jak uvádí Bandit, Vrbová (2022), pro ženy bez domova by bylo prospěšné, kdyby bylo v terénu více pracovníků, kteří aktivně vyhledávají ženy a navazují s nimi vztahy, zasvěcují je do možností pomoci. Budování si vztahu založeného na důvěře je v případě práce s bezdomovkyněmi zcela zásadní. Jedná se o ženy, které si zažily a mnohdy stále zažívají násilí, mnohdy setrvávají ve vztazích, kde „platí“ za ubytování pocit bezpečí poskytováním sexu apod.

Vhodné by podle nich bylo také zavést více prostor v sociálních službách, které budou vytvořeny jen pro ženy, případně alespoň vymežit časy jen pro ženy, kdy nebudou mít přístup muži- klienti.

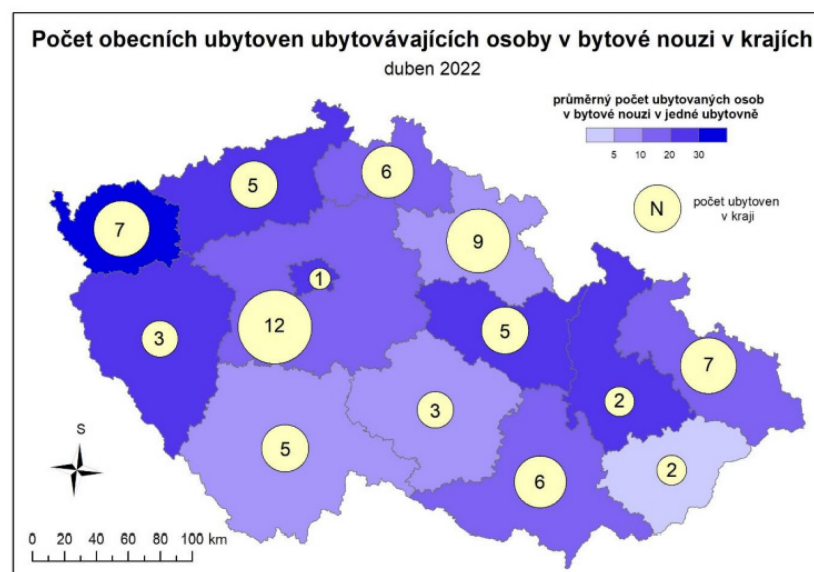
Za podstatné též považují, aby postupy práce se ženami byly předvídatelné, rutinní a srozumitelné.

V neposlední řadě, aby si mohly ženy zvolit, s kým budou své obtíže probírat, respektive aby si vždy mohly zvolit ženu, pokud by jim to bylo příjemnější.

Kde je možné najít ubytování:

Obecní ubytovny- zde je možné ubytování osob bez domova. Samozřejmě za úplatu, nikoliv však vysokou, jedná se o ubytování spravované obcí. V roce 2022 bylo těchto obecních ubytoven na našem území 65. Z toho nejvíce ve Středočeském kraji. Naopak jen jednu má hlavní město Praha a po dvou jich je v Olomouckém a Zlínském kraji.

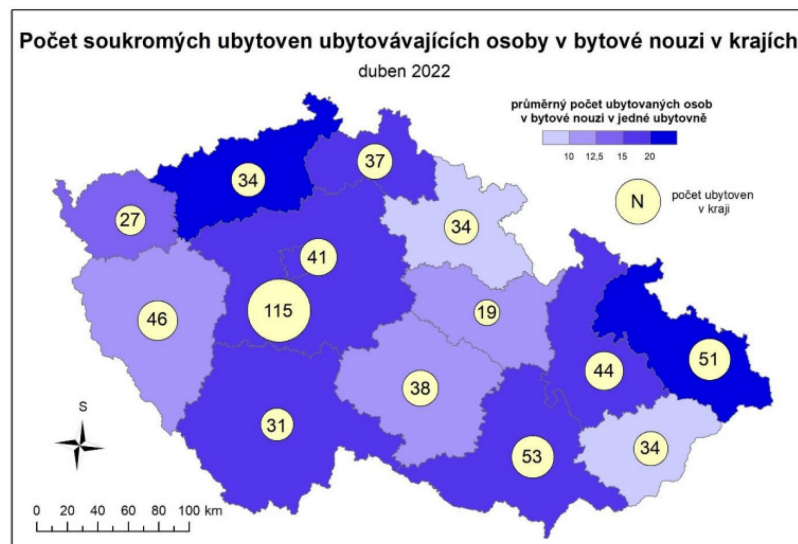
Obrázek 1 Počet obecních ubytoven ubytovávajících osoby v bytové nouzi v krajích (v roce 2022)

Zdroj: SocioFactor s.r.o. 2022. Dostupné online.

Soukromé ubytovny- jsou financovány soukromými zřizovateli, řídí se tak svými interními pravidly. Soukromých ubytoven je u nás o poznání více. Nejvíce, 115, opět ve Středočeském kraji. Nejméně, 19, v kraji Pardubickém.

Obrázek 2 Počet soukromých ubytoven ubytovávajících osoby v bytové nouzi v krajích (v roce 2022)

Zdroj: SocioFactor s.r.o. 2022. Dostupné online.

Penziony, hotely, hostely, motely- vybrané poskytují také ubytování lidem bez domova.

Azylové domy- poskytují ubytování na přechodnou dobu. Nejčastějšími klienty bývají matky s dětmi. V azylových domech bývají poskytovány i další přidružené sociální služby jako poradenství, poskytují také oblečení a jiné. Bývají zřizovány neziskovými organizacemi či církevními (Šance dětem 2024).

Noclehárny- poskytují ambulantní přístřeší, tedy nocleh a hygienické zařízení. Výši úplaty stanovuje poskytovatel (MPSV 2024).

Dům na půli cesty- patří k poskytovaným sociálním službám sloužícím k podpoře mladých lidí do 26 let věku, kteří odchází po 18. narozeninách z ústavních zařízení. Poskytuje nejen ubytování, ale i sociálně terapeutické činnosti, kontakt se sociálním prostředím či právní pomoc nebo pomoc v osobních záležitostech. Služba je určena též pro mladé, kterým hrozí sociální vyloučení (Most k naději 2023).

1.5 Statistická data o bezdomovectví

Tato kapitola bude analyzovat data o bezdomovcích na našem území v průběhu let, aby bylo možné si vytvořit přesnější představu o jejich počtech, genderu, přespávání, věku a všech zjiřitelných aspektech.

V analýze budou zmiňovány roky 2011, 2019 a 2022.

1.6 Analýza dat o lidech bez domova v ČR

Nejaktuálnější opravdu podrobná statistika je z roku 2011, kdy proběhlo sčítání lidí, domů a bytů Českým statistickým úřadem. Podrobné výsledky jsou rozpracovány níže. V roce 2021 proběhlo další sčítání lidí domů a bytů v České republice, nicméně změnila se metodika, a tím nebylo o bezdomovcích v tomto státě téměř nic zjiřtěno.

I když je to třináct let, aktuálnější podrobná statistika není. V dalších letech byly aktualizovány jen celkové součty bezdomovců v České republice, alespoň tato data budou následně uvedena.

V první tabulce jsou rozděleni bezdomovci sečtení v roce 2011 podle pohlaví a následně také podle věkových pětiletých skupin. Již na první pohled je zřejmé, že téměř ve všech kategoriích významně převažují muži. Celkově bylo sečteno mužů- bezdomovců 9032, žen bezdomovkyň 2473. Celkový součet tedy v roce 2011 byl 11496 bezdomovců.

Největší množství bezdomovců, jak mužů, tak žen bylo v produktivním období. Tedy mezi 25-54 lety.

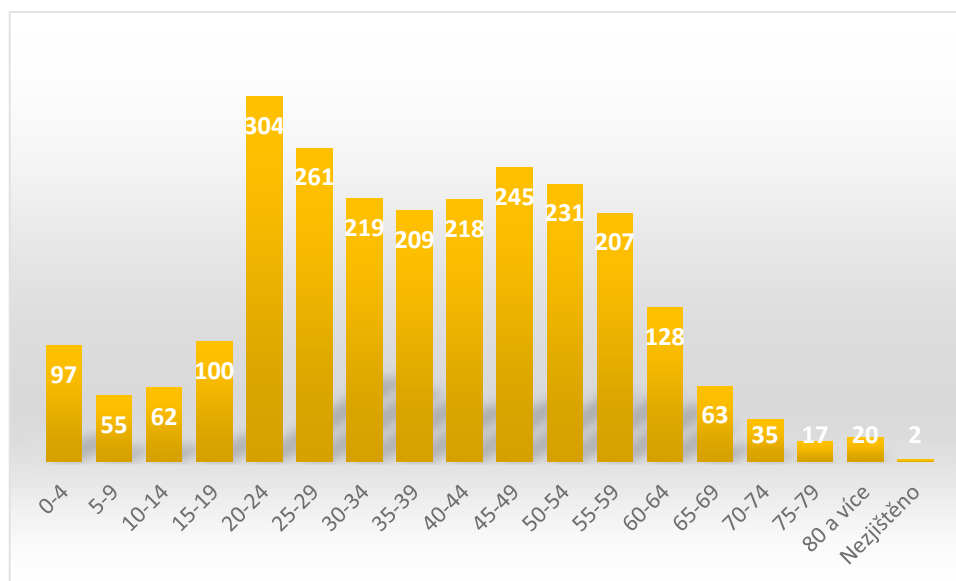
Tabulka 1 Bezdomovci v ČR dle pohlaví a věku v pětiletých skupinách

Věkové skupiny	Muži	Ženy	Celkem
0-4	85	97	182
5-9	63	55	118
10-14	35	62	97
15-19	148	100	248
20-24	695	304	999
25-29	920	261	1181
30-34	1010	219	1229
35-39	1062	209	1271
40-44	1024	218	1242
45-49	1071	245	1316
50-54	1015	231	1246
55-59	964	207	1171
60-64	566	128	694
65-69	227	63	290
70-74	66	35	101
75-79	29	17	46
80 a více	11	20	31
Nezjištěno	32	2	34
Celkem	9032	2473	11496

Zdroj: tabulka vytvořena autorem dle statistiky ČSZO 2012

Mezi bezdomovkyněmi je největší množství žen v produktivním věku. Dominuje věková kategorie 20-24 let, přičemž nárůst v porovnání s kategorií předchozí skokově narostl.

Množství žen- bezdomovkyň v roce 2011 podle věkových skupin

Zdroj: graf vytvořen autorem dle statistiky ČSZO 2012

V případě rozdělení osob bez domova podle rodinného stavu, dominují osoby svobodné (5638). Následnou skupinou jsou rozvedení (4402). S odstupem pak následují lidé ve svazku manželském (1087).

Při sčítání bylo také zjišťováno dosažené vzdělání osob bez domova. Nejvíce z nich dosáhlo středoškolského vzdělání s vyučením (5239), následovala skupina osob s ukončeným základním vzděláním (3136), na třetím místě pak dosahovali úplného odborného vzdělání s maturitou (1120). Za zmínku stojí i překvapivé množství magistrů 237 a 13 doktorů.

Nejvíce bezdomovců v České republice mělo místní státní občanství (11164), 157 z nich mělo slovenské občanství, 19 vietnamské, 18 polské, 14 ukrajinské.

Většina bezdomovců zůstává ve stejném místě, kde mají hlášený trvalý pobyt (72,3 %), přičemž ženy jsou trvalému bydlišti věrnější (76,1 %).

V jiné obci, ale ve stejném okrese žilo 8,5 % žen a 10,6 % mužů. V jiném okrese 5,5 % žen a 5,7 % mužů. V jiném kraji 8,3 % žen a 10,6 % mužů. Bez trvalého bydliště bylo 1,6 % žen a 1,8 % mužů.

Tabulka 2 Porovnání místa sečení s trvalým pobytem k 26. 3. 2011

Místo pobytu	Muži		Ženy		Celkem	
	Abs	%	Abs	%	Abs	%
Ve stejné obci	6430	71,3	1881	76,1	8311	72,3
V jiné obci stejného okresu	959	10,6	210	8,5	1169	10,2
V jiném okrese kraje	517	5,7	137	5,5	654	5,7
V jiném kraji	959	10,6	205	8,3	1164	10,1
Bez trvalého bydliště	158	1,8	40	1,6	198	1,7

Zdroj: tabulka vytvořena autorem dle statistiky ČSZO 2012

Mezi 11496 bezdomovci bylo v roce 2011 celkem 3167 zaměstnaných, OSVČ, apod. Nezaměstnaných 4124, nepracujících důchodců 1581, osob s vlastním zdrojem obživy 677.

Tabulka 3 Ekonomická aktivita bezdomovců k 26. 3. 2011

Ekonomická aktivita	Počet osob
Zaměstnaní, OSVČ, apod.	3167
Pracující důchodci	116
Pracující studenti, učni	17
Ženy na mateřské dovolené	32
Nepracující důchodci	1581
Ostatní s vlastním zdrojem obživy	677
Žáci, studenti, učni	310
Hledající 1. zaměstnání	340
Ostatní nezaměstnaní	4124
Osoby v domácnosti, děti v předš. věku, závislé osoby	304
Nezjištěno	828
Celkem	11496

Zdroj: tabulka vytvořena autorem dle statistiky ČSZO 2012

1.6.1 Rok 2019

Sčítání pod taktovkou Ministerstva práce a sociálních věcí proběhlo na jaře v roce 2019 a ukázalo, že v České republice žije přibližně 21230 osob bez domova. Do této kategorie se počítali lidé „bez střechy“, „bez bytu“ a v azylových domech.

Azylové domy se týkaly především 2600 dětí, které totiž dle platné legislativy, do 18 let, bez domova být nesmí.

Osoby žijící v přechodných komerčních ubytovnách a pobytových zařízeních pro uprchlíky nebyly sečteny.

Z celkového počtu osob bez domova, 21230, bylo 2600 dětí bez domova, venku a v noclehárnách přespávalo 11608 osob, dospělých v azylových domech žilo 3950 a dětí a mladistvých tamtéž 2185. Dospělých na obecních ubytovnách žilo 1258 a dětí, vč. mladistvých 382. V domech na půl cesty 246 dospělých, dětí a mládeže do 18 let 24. Ve věznicích jich pobýval 1500, ve zdravotnických zařízeních bylo sečteno 2668 a 4 děti či mladiství.

Obrázek 3 Místa pobytu osob bez domova v roce 2019

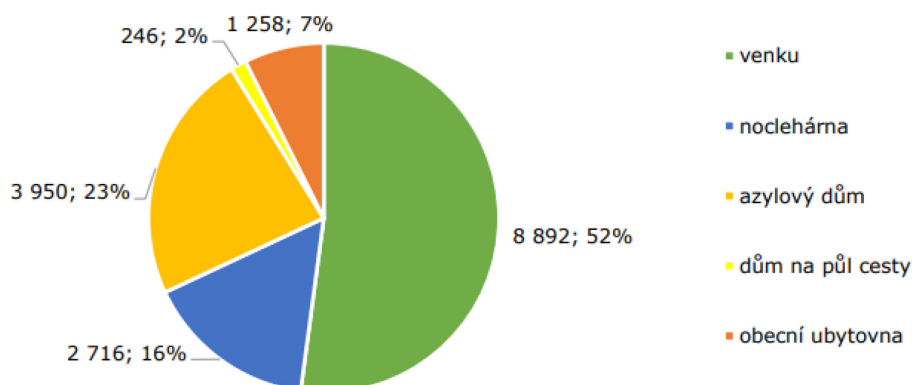
počet dospělých bez domova	21 230	zaokrouhleno na celé desítky
počet dětí bez domova	2 600	zaokrouhleno na celé desítky
venku a v noclehárnách	11 608	reálně sečteno 54 %, zbytek extrapolován
azylové domy – dospělí	3 950	reálně sečteno 94 %, zbytek extrapolován
azylové domy – děti a mladiství	2 185	reálně sečteno 92 %, zbytek extrapolován
obecní ubytovny – dospělí	1 258	reálně sečteno 60 %, zbytek extrapolován
obecní ubytovny – děti a mladiství	382	reálně sečteno 60 %, zbytek extrapolován
domy na půl cesty – dospělí	246	reálně sečteno 54 %, zbytek extrapolován
domy na půl ces. – děti a mladiství	24	reálně sečteno 54 %, zbytek extrapolován
věznice	1 500	reálně sečteno 100 %
zdravotnická zařízení – dospělí	2 668	reálně sečteno 93 %, zbytek extrapolován
zdravotnická zařízení – děti a mladiství	4	informaci poskytlo 93 % nemocnic

Zdroj: Nešporová et al., 2019: 7

Zdroj: MPSV. 2019. Dostupné online.

Dle obrázku grafu níže je vidět, že více, než polovina sečtených (52 %) žila v roce 2019 venku. Dalších 23 % žilo v azylových domech, 16 % přespávalo v noclehárnách a 7 % na obecních ubytovnách.

Obrázek 4 Graf znázorňující počty dospělých osob bez domova přespávajících v různých zařízeních v roce 2019

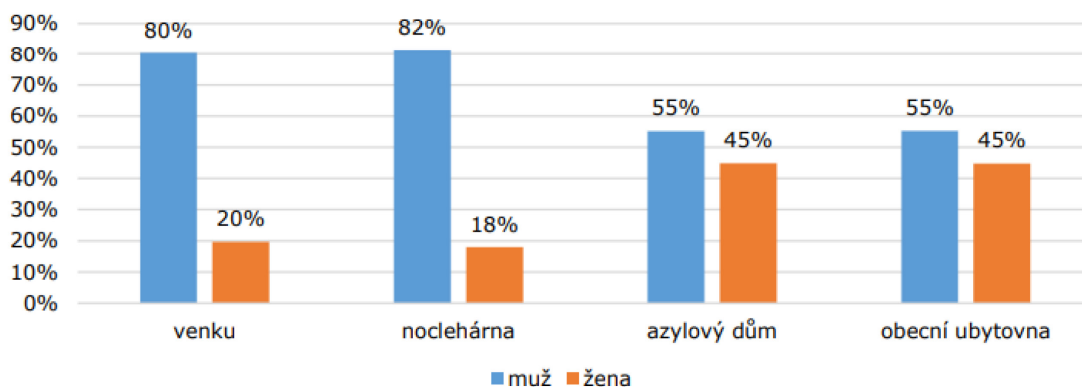
Zdroj: Nešporová et al., 2019: 34, 50; vlastní zpracování

Pozn.: První číslo udává absolutní počet, druhé relativní počet

Zdroj: MPSV. 2019. Dostupné online.

Na obrázku grafu níže je vidět rozdíl mezi obvyklými místy přespání u žen a u mužů. Muži se více zdržují venku a v noclehárnách, ženy se snaží více přespávat v azylových domech a na ubytovnách.

Obrázek 5 Gender dospělých osob bez domova vybraných kategoriích podle místa přespávání (v %)

Zdroj: Sčítání osob bez domova 2019

Zdroj: MPSV. 2019. Dostupné online.

V tabulce níže jsou rozděleny osoby bez domova podle krajů, které obývají a v jakém zařízení (či venku). Nejvíce bezdomovců se podle sčítání pohybuje a přespává v Moravskoslezském kraji, poté v Praze a s odstupem v Jihomoravském kraji následovaném Středočeským.

Nejvíce osob přespává venku či v noclehárnách, s velkým odstupem v azylových domech. Nejméně osob bez domova bylo evidováno v roce 2019 v Libereckém kraji. I zde jich nejvíce přespávalo venku či v noclehárnách.

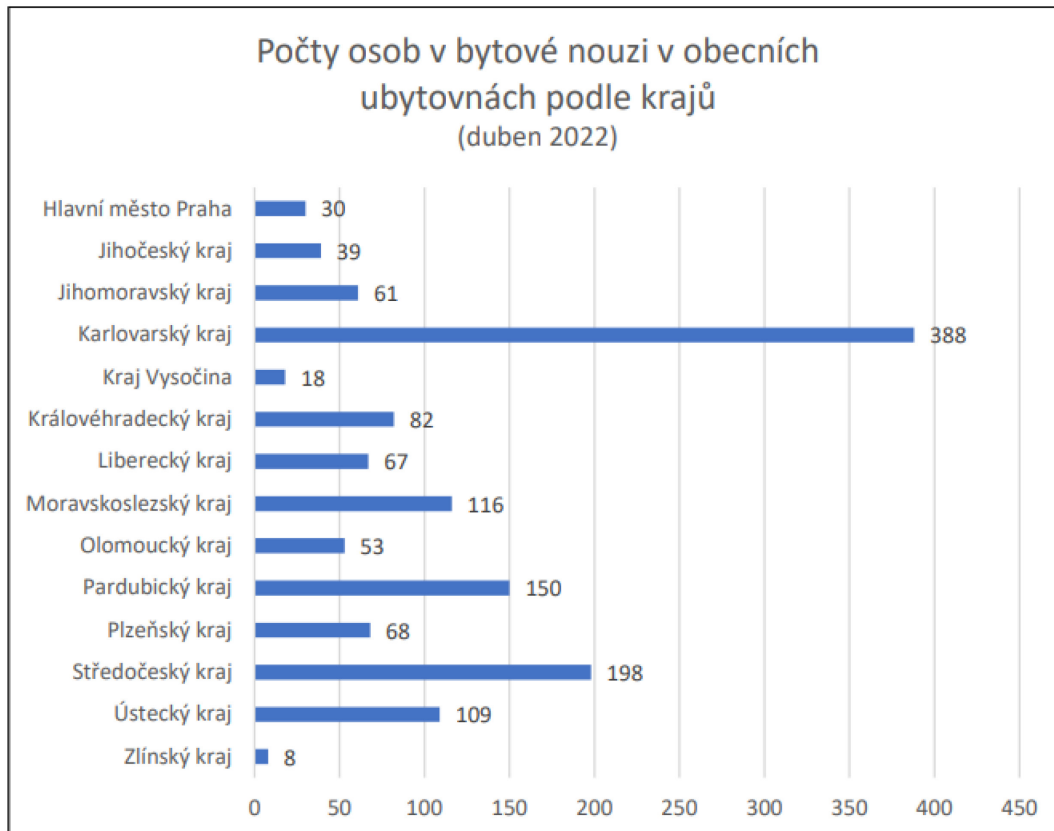
1.6.2 Rok 2022

Na jaře roku 2022 prováděla sčítání společnost SocioFaktor s.r.o. pro Ministerstvo práce a sociálních věcí. Tato společnost šířila mezi respondenty- bezdomovci také dotazníkové šetření.

Bylo sečteno téměř 18 000 osob bez domova, na ulicích a v noclehárnách jich žilo okolo 12000 (4/5 tvořili muži), 5981 pak v azylových domech. Děti do 15 let žilo na ubytovnách 1393, dospělých 12445, v nevyhovujícím bydlení (bez tekoucí vody apod.) 16058 osob, z toho 7114 dětí a 795 osob starších 65 let. V přelidněných bytech žilo v roce 2022 37472 osob, z toho 1/3 představovaly děti (Cechl, 2019).

Množství osob ubytovaných na obecních ubytovnách výrazně dominovalo v Karlovarském kraji, nad kraji ostatními. S velkým odstupem následoval kraj Středočeský, pak Pardubický.

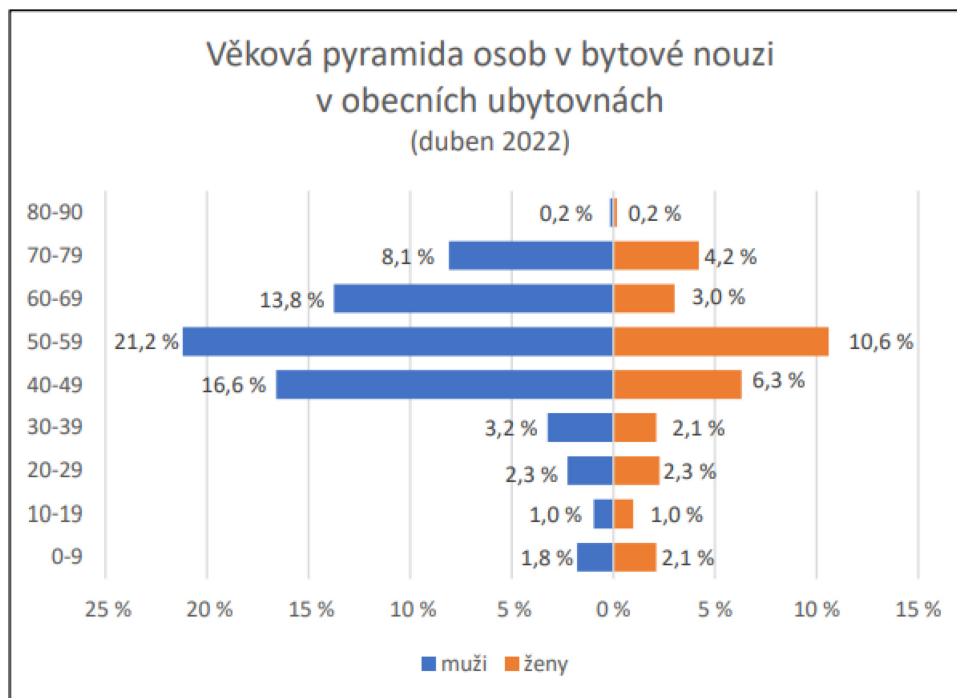
Obrázek 6 Počet osob v bytové nouzi v obecních ubytovnách podle krajů v roce 2022

Zdroj: SocioFaktor. 2022. Dostupné online.

Na obecních ubytovnách byly z 90 % ubytovány samotné osoby, než vícečetné rodiny. Ženy se zde ubytovávaly v 32,2 %. Jak u mužů, tak u žen vedla věková kategorie 50-59 let.

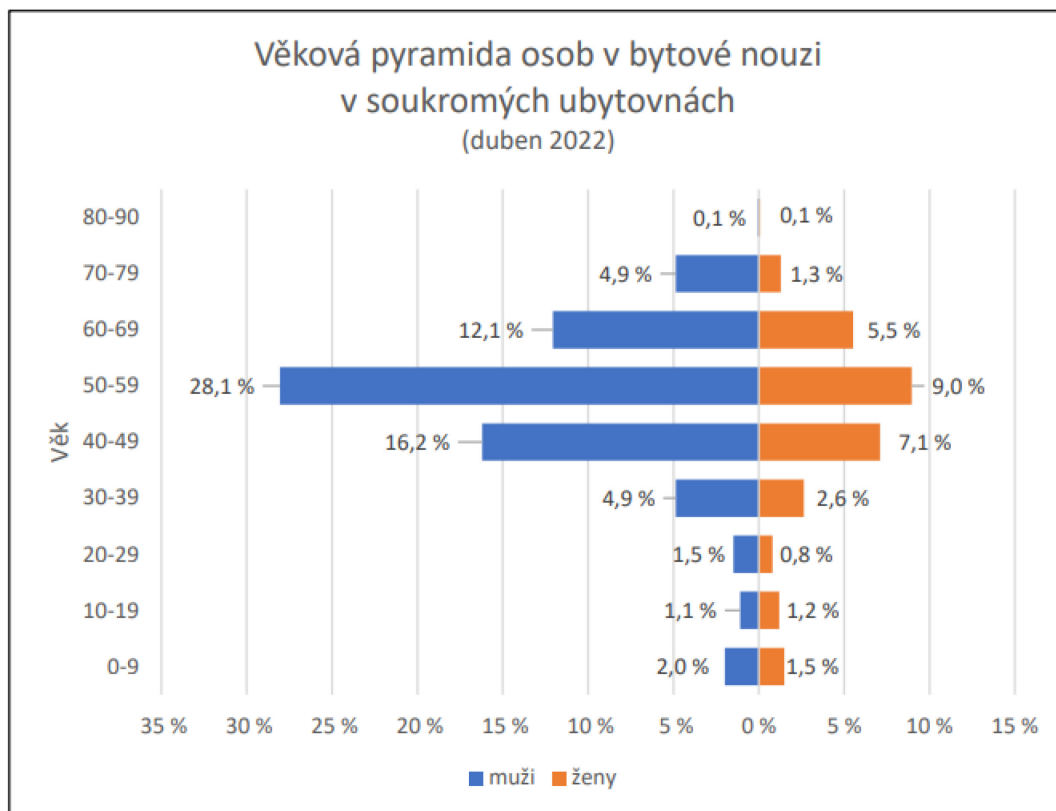
Obrázek 7 Věková pyramida a gender osob v bytové nouzi v obecních ubytovnách (2022)

Zdroj: SocioFaktor. 2022. Dostupné online.

V soukromých ubytovnách se z 88 % ubytovávali jednotlivci, ženy v 30,9 % případů. Jak mezi ženami, tak mezi muži převažovala věková kategorie 50-59 let.

Obrázek 8 Věková pyramida a gender osob v bytové nouzi na soukromých ubytovnách (2022)

Zdroj: SocioFaktor. 2022. Dostupné online.

Penziony, hotely, motely a hostely ubytovávaly 648 osob v bytové nouzi. Ženy představovaly z celku 27,6 %. V 95,2 % případů domácnost tvořil jeden člen.

Osob v nevhodném bydlení žilo v roce 2022 celkem 16058, což znamenalo 4215 domácností. Většina z nich žila v bytovém domě (74,9 %). Zde naopak dominovaly vícečlenné domácnosti (83,6 %). Ženy zde tvořily 48,8 % (SocioFaktor 2022).

1.6.2.1 Srovnání roku 2019 s rokem 2022

Počet osob bez střechy vzrostl o 3 %.

K navýšení došlo v kategorii osob žijících bez domova více, než dva roky.

Počet osob žijících v azylových domech byl přibližně stejný.

Podíl mužů a žen, 80 % ku 20 %, se v porovnání s rokem 2019 nezměnil (SocioFaktor 2022).

2 UPLATNĚNÍ SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA V PROBLEMATICE ŽEN BEZ PŘÍSTŘEŠÍ

Tato teoretická kapitola obsahuje vysvětlení pojmů, duhy sociálních služeb, hmotnou nouzi, rizikové faktory týkající se bezdomovectví a specifika žen- bezdomovkyň.

Sociální pracovník může být definován jako osoba, která „vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendu včetně řešení sociálně-právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace, zjišťuje potřeby obyvatel obce a kraje a koordinuje poskytování sociálních služeb“.

Základní předpoklady pro tuto práci jsou:

- Způsobilost k právním úkonům
- Bezúhonnost
- Zdravotní způsobilost
- Odborná způsobilost (Kahoun, 2013)

Navrátil (2001) uvádí, že nejdůležitější je umět odborné znalosti uplatnit v praxi, jinak není možné dosáhnout zlepšení jak u klientů, tak v celé společnosti.

Práce s klienty bez domova

Jak uvádí Matoušek (2003), sociální pracovník může s takovými klienty pracovat jak individuálně, tak ve skupině. Oba typy práce mají jak své klady, tak samozřejmě zápory.

Práce s jednotlivcem

Zde sociální pracovník pracuje na principu individualizace. Zaměřuje se na konkrétního člověka, jeho smýšlení, prostředí, v němž žije a ve kterém žil, rodinu, z níž pochází či kterou vytvořil. Práce mezi sociálním pracovníkem a klientem je důvěrnější a pracovník je klientovým průvodcem. Musí v tom vztahu panovat důvěra, ale vztah musí mít své hranice. Klient se rozhoduje svobodně, pracovník nabízí alternativy.

Práce se skupinou

Podle Navrátila (2001), nebývá s těmito klienty práce ve skupině obvyklá, ale i tato forma se užívá a může být přínosná. Může fungovat pro rodiny, pro malé skupiny nebo například pro klienty nízkoprahového centra. Výhodou je samozřejmě ekonomická stránka věci či dynamika ve skupině a vzájemná pomoc. Členové skupiny tak mohou být zároveň pomáhajícími a dostávat také pomoc. Nevýhodou může být stigmatizace až vyloučení člena ze skupiny nebo negativní ovlivnění se členy skupiny.

2.1 Sociální služby

Zákon č. 108/2006, zákon o sociálních službách, charakterizuje sociální službu jako „činnost nebo soubor činností podle tohoto zákona zajišťujících pomoc a podporu osobám za účelem sociálního začlenění nebo prevence sociálního vyloučení“.

Sociální poradenství- poskytuje rady k řešení nepříznivé sociální situace- občanské poradny, manželské poradny, poskytování a zajišťování stravy či ubytování, zprostředkování kontaktů apod.

Telefonická krizová pomoc- terénní krizová služba, poskytující přechodně osobám v ohrožení života, či těžké životní situaci pomoc. Pomáhá při uplatňování práv a oprávněných zájmů.

Kontaktní centra- nízkoprahová zařízení. Poskytují ambulantní a někdy terénní služby osobám ohroženým závislostí. Poskytují sociálně terapeutickou pomoc.

Krizová pomoc- pomoc poskytují osobám v ohrožení zdraví nebo života, poskytuje ubytování, stravu a opět pomoc při uplatňování práv a oprávněných zájmů.

Intervenční centra- poskytují pomoc obětem domácího násilí. Do 48 hodin od doručení záznamů Policie ČR o vykazání ze společného obydlí kontaktují oběť a informují ji o jejích právech a možné pomoci. Spolupracují s dalšími službami jako Policie ČR, OSPOD a podobně.

Nízkoprahová denní centra- poskytují služby pro osoby bez přístřeší (někdy i terénní služby). Poskytují podmínky pro osobní hygienu, zajišťují stravu, pomáhají zajistit kvalitu života. Nízkoprahová denní centra existují též pro děti a mládež- poskytují volnočasové- vzdělávací a výchovné aktivity pro děti ze sociálně ohrožených rodin.

Služby následné péče- poskytují pomoc osobám duševně nemocným nebo osobám závislým, které si prošly ústavní nebo ambulantní léčbou či pro osoby, které abstinují.

Sociálně aktivační služby- bývají pro seniory a zdravotně postižené osoby či pro rodiny s dětmi. Poskytují ambulantní služby mimo jiné i pro sociálně vyloučené. Zprostředkovávají kontakty na terapeutickou pomoc, výchovné, vzdělávací a aktivizační služby apod.

Terapeutické komunity- jsou pobytové služby pro závislé na návykových látkách a pro osoby s duševním onemocněním za účelem začlenění těchto osob do běžného života.

Terénní programy- cílem mají vyhledávat osoby a minimalizovat rizika jejich způsobu života. Fungují pro všechny problémové skupiny osob.

Sociální rehabilitace- činnosti vedené k dosažení samostatnosti rozvojem schopností a dovedností u osob z problémových skupin obyvatelstva.

Sociální služby poskytují:

Kraje a obce

Nestátní neziskové organizace a fyzické osoby

Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV 2024)

2.2 Hmotná nouze a poskytované dávky

Specifikace ohledně hmotné nouze je ukotvena v zákoně č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Tento zákon k ní ve stručnosti uvádí:

Osoba se nachází v hmotné nouzi, jestliže její příjem a příjem společně posuzovaných osob po odečtení přiměřených nákladů na bydlení nedosahuje částky na živobytí nebo dosahuje sám či s příspěvkem na živobytí, ale nestačí k zabezpečení odůvodnitelných nákladů na bydlení a služeb s bydlením spojenými, přičemž tato osoba nemůže zvýšit svůj příjem s ohledem na věk, zdravotní stav nebo z jiného závažného důvodu a zabezpečení jeho životních podmínek je vážně ohroženo.

Osoba se považuje za osobu v hmotné nouzi i v případě, že nesplňuje výše uvedené podmínky, ale vzhledem k jejím poměrům (sociálním, majetkovým, platovým) jí hrozí újma na zdraví.

Za osobu v hmotné nouzi může být považována osoba, kterou postihla mimořádná událost, a její poměry nejsou takové, aby se byla schopna s touto událostí vypořádat sama. Takovou událostí je například živelní pohroma, nebo jiné nepředvídatelné události a takové, kterým se nedalo předejít.

Za osobu v hmotné nouzi může být též považována osoba, která sice má dostatečné prostředky a toto nesplňuje, ovšem není schopna uhradit mimořádné nezbytné jednorázové

výdaje. Například v případě hrazení výdajů spojených se vzděláváním nezaopatřeného dítěte či nemá na zaplacení správních poplatků a další.

Také lze za takovouto osobu považovat člověka, který s ohledem na neuspokojivé sociální a finanční podmínky není schopná dočasně úspěšně řešit svou situaci. Jedná se například o propuštěné z výkonu trestu, po ukončení léčby ze závislosti a jiné.

Osobou v hmotné nouzi nemohou být lidé starší 68 let, ve starobním důchodu (i tedy při nižším věku), ve 3. stupni invalidity, nezaopatřené dítě a další.

Osoby ve hmotné nouzi mohou pobírat tyto dávky:

- a) příspěvek na živobytí,
- b) doplatek na bydlení,
- c) mimořádná okamžitá pomoc.

Příspěvek na živobytí a doplatek na bydlení jsou dávky, které jsou vypláceny jednou měsíčně. Mimořádná okamžitá pomoc je dávka vyplácená jen jednou.

Náklady na dávky hradí stát (Zákon č. 111/2006. Sb.)

2.3 Rizikové faktory vedoucí k bezdomovectví

Ve společnosti se hůře setrvává osobám nedostatečně adaptabilním. Tato schopnost přizpůsobení se klesá s věkem, je nižší s nedostatečným vzděláním, s fyzickým handicapem, a o to více s psychickým postižením či dokonce chorobou.

Jedinci se pak mohou dostat do hmotné nouze, ale také do sociální, kdy jsou osamělí, do morální nouze, kdy nedochází k uspokojování životních potřeb nebo dochází ke společenskému vyloučení (životní krize).

Některé životní podmínky v současné Evropě mají tendenci vylučovat určité skupiny osob z životních příležitostí. Jedná se především o tyto skupiny:

- a) lidé vyloučení z hospodářského života (dlouhodobě nezaměstnaní)
- b) mládež, nedovedoucí se hospodářsky uchytit
- c) invalidé (lidé s postižením)
- d) rodiny s nemocným členem, o něhož pečují
- e) nestabilní rodiny

- f) staří lidé
- g) ženy (i když rovnoprávnost zajišťuje ústava)
- h) lidé institucionálně poznamenaní (dětským domov, vězení)
- i) příslušníci minorit (u ČR zejména Romové)
- j) cizinci (Hradecký & Hradecká, 1996)

Faktory pro vznik bezdomovectví jsou samozřejmě individuální, ovšem na základě mnoha zahraničních výzkumů vyplynulo několik faktorů, které se často opakují. Mezi ně patří:

- chudoba a nezaměstnanost (zejména)
- sexuální a psychické zneužívání v dětství či dospívání
- rodinné rozvraty a konflikty
- delikventní chování
- zkušenost s pobytem ve vězení
- dluhy, hypotéky, nezaplacené nájmy
- sousedské neshody
- zneužívání alkoholu a drog
- vyloučení ze školy, nízká kvalifikace
- psychické poruchy

Často bývá zmiňována také hrdost- nechtějí se doprošovat (rodiny, soc. pracovníků, v práci, ...), a tak jsou raději na ulici. Občas jde také o tvrdý dopad výchovy- děti nesplní očekávání rodičů, například těhotenství dívky, chlapec skončí ve vězení a další. Nakonec pak končí na ulici.

Nejčastější příčinou však bývá ztráta zaměstnání, na kterou se pak nabalují další obtíže, jako ztráta sebevědomí až ztráta sebeúcty, nedostatek financí, změny životního stylu, ... (MVCR 2009).

Na základě výzkumu IKSP (Institutu pro kriminologii a sociální prevenci) mezi pražskými bezdomovci vycházela jako hlavní příčina ztráty bydlení rozvod (18,5 %), neplacení nájemného (12,1 %), ztráta zaměstnání s ubytovnou (8,3 %) či návrat z vězení (7 %).

Krom těchto častých důvodů uváděli pražští respondenti bez domova také gamblerský jako důvod ztráty bytů, odchod z dětského domova či pěstounské péče, gamblerství a kuriózně bezdomovectví z vlastního rozhodnutí či prodej bytu, aby bylo na alkohol.

Jak ovšem uvádí studie, mnohdy se tyto důvody mezi sebou kombinují, zřídka zůstává jen jeden (Štěchová, 2009).

Například Šafaříková (1994), jde do větších podrobností a uvádí třináct základních příčin bezdomovectví. Tyto příčiny nemusí podle ní působit samy, naopak se často vzájemně prolínají, doplňují a v průběhu života kumulují. Mnohdy je proto velmi obtížné určit konkrétní prvotní příčinu. K těm třinácti základním příčinám patří:

1. Patologie ve vztazích mezi mužem a ženou a v dalších oblastech morálky a etiky- nejběžněji se týká zejména vztahů, kde se vyskytují také děti a často bývá tím problémovým subjektem manžel alkoholik či jinak problémový, který rodinu ohrožuje. Ženy pak z takovýchto podmínek utíkají a přespávají v podstatě kdekoliv mimo domov.
2. Zrušení podniku či firmy- většinou se toto týká spíše mužů, kdy se zánikem pracovního místa přichází také o bydlení na ubytovně.
3. Dětství a mládí prožité v dětském domově- v případě této příčiny nezáleží na pohlaví jedince, záleží spíše na dalších okolnostech. Tato příčina má větší vliv, čím delší je pobyt jedince v domově, a také to, zda nemá žádné příbuzné ochotné po odchodu pomoci. Dále pak na rychlosti nalezení zaměstnání po odchodu z domova.
4. Útěk jako prvotní plán- toto bývá unáhleným řešením mladých lidí, často po konfliktu s rodiči. V případě, že nedojde k uklidnění tohoto konfliktu, mladí přilnou k nějaké nevhodné vrstevnické skupině a mohou začít s drogami, alkoholem, krádežemi, a také s prostitucí.
5. Závislost- ať již na alkoholu nebo na drogách. Zde bývá zejména obtížné rozlišit, zda se jednalo o příčinu nebo důsledek.
6. Nezáměr o práci- týká se zejména osob, které lze označit za povaleče, delikventy či osoby dříve trestané za příživnictví.
7. Výkon trestu spolu s nevyřešenou bytovou situací- situace po ukončení výkonu trestu může být komplikovaná v případě, že se nemá osoba kam vrátit, je pro ni obtížnější najít si práci. Občas situaci komplikuje ještě více paradoxně předčasné propuštění za dobré chování.

8. Životní chyba- tato příčina může doběhnout doslova kohokoliv, i osoby vzdělané. Může jít o špatné investice či jinou špatně vyřešenou životní událost. Mnohdy se pak k této příčině připojí alkoholismus.

9. Tuláctví- v podstatě vnímání jako životního stylu. Kdy osoba není schopna zdržet se na místě, zapustit kořeny a vytvořit si stabilní zázemí.

10. Směrování do centra města z vesnice- není zrovna typickým důvodem bezdomovectví u nás, nicméně i u nás se tento důvod může vyskytnout. Lidé odcházejí z vesnic do měst za vidinou lepšího života a dobře placené práce.

11. Stáří a špatná socializace v průběhu života- jedná se o osoby, které jsou odevzdané a smířené, cítí se fyzicky a psychicky opotřebované, nejsou schopni se o sebe postarat a nemají nikoho, kdo by jim pomohl.

12. Psychická nemoc- zde může jít o mnoho různých možností od paranoie, fobie až po schizofrenii a další. Jedinci nejsou schopni vymanit se z tohoto způsobu života.

13. Nezákonné užívání bytu- jedinec nezákonně obývá byt, z něhož je následně vystěhován. Zde může dočasně pomoci úřad, nenajde-li si však zaměstnání a alespoň ubytovnu včas, stane se bezdomovcem (Šafaříková, 1994).

2.4 Specifika žen- bezdomovkyň

Populace žen- bezdomovkyň má své odlišnosti a specifika v porovnání s mužskou populací bezdomovců. Bezdomovkyně na veřejnosti tolik nevynikají, většinou se snaží udržovat si alespoň nějak slušnou vizáž. Snaží se tak skrývat svou životní situaci před veřejností, aby se vyhnuly předsudkům. Toto „krytí“ má také druhý důvod, a to ten, aby se také skryly před muži- bezdomovci, ze strachu z násilí.

V sociálních službách, jsou i proto více vidáni muži, ženy často nechtějí ani žádat o pomoc. Existují proto také organizace, které se na pomoc ženám bez domova specializují, jako například:

Noclehárna pro ženy v Litoměřicích

Azylový dům a noclehárna pro ženy Opava

Noclehárna pro ženy Ostrava

Noclehárna pro ženy Charita v Olomouci

SKP Centrum – Noclehárna pro ženy Pardubice

Slezská diakonie – Noclehárna pro ženy Frýdek-Místek

Komunitní centrum Jako doma – Homelike, o.p.s. v Praze

Jídelna kuchařky bez domova – projekt zaměřený na zaměstnávání a aktivizaci žen (Modes, 2021)

Mezi další společné rysy žen bezdomovkyň patří zkušenosti s násilím, které si často přináší již ze svého prvotního domova od otců, otčímů či z první společné domácnosti s partnerem/manželem.

Často se také potýkají s bytovou nouzí, nemají kam jít či nezvládají platit podnájem.

Týkává se jich běžně odebrání dětí z péče.

Trpívají pocity strachu, hanby, studu. Stejně tak se trápí tím, že nejsou dobrými matkami.

Více, než muži trpí finančními obtížemi. Ženy mívají nižší platy, časem nižší důchody a bývají tak závislé na svém partnerovi, proto, když se následně rodina rozpadne, jsou ženy více ohrožené. Navíc často také nesou tíhu péče o děti a jejich zajištění, což činí situaci mnoha žen ještě obtížnější.

Na problém nerovnosti mezi muži a ženami upozorňuje také Novotný, Průdková (2008), kdy krom výše zmíněného jsou podle nich ženy bezdomovkyně souzeny společností mnohem přísněji, než muži. Jsou hůře snášeny na veřejnosti a odsuzovány zvláště, když nejeví zájem o své potomky. I z těchto důvodů se snaží své bezdomovectví skrývat,

Pro získání financí se mnohé z nich uchylují k prostituci. V případě, že setrvávají na ulici delší dobu, nechávají se stále více ovlivnit mužskými protějšky- bezdomovci. Přestávají o sebe dbát, mnohdy podléhají alkoholismu, který je však mnohem významněji devastuje, než muže (Novotný & Průdková, 2008).

Podle výzkumu Bridgmanové, Glasserové z roku 1987, kdy provedly v USA národní studii, se 27 % žen bez domova potýkalo s psychickými chorobami. V případě mužů bylo toto procento výrazně nižší (Bridgman, Glasser, 1999).

Žen bez domova je méně, než mužů také proto, že vykazují obecně větší orientaci na mezilidské vztahy, vytváří tak bohatší sociální síť a jsou tak schopné se v případě krize na někoho obrátit (Matoušek et al., 2010).

3 MOTIVAČNÍ ČINITELÉ SOUVÍSEJÍCÍ S FENOMÉNEM BEZDOMOVECTVÍ

Motivace je pojem, který je v psychologii užíván zejména ve spojitosti s dotazováním se na důvody lidského chování. V jednoduchosti se dá říct, že se snaží odpovědět na otázku „proč“ vztahující se k našemu jednání., jiní zase užívají pojmu motivace jako otázky po příčině. Je však podstatné rozlišovat rozdíl mezi situačním a motivačním aspektem chování. Motivace je určitou vnitřní pohnutkou našeho chování, způsob chování se ale odvíjí od dané situace. (Nakonečný, 1998)

3.1 Pojetí motivace dle H. Murrayho

Americký badatel H. Murray považoval v oblasti motivace a potřeb za důležité jak vnitřní síly (vědomé či nevědomé potřeby) tak vnější podmínky, které ovlivňují možné uplatnění a uspokojení. Různé potřeby se mohou vzájemně vylučovat a působí v interakci. Mohou se však i posilovat, nebo splývat. H. Murray vymezil větší počet základních potřeb člověka než jiní badatelé, přičemž vycházel z motivace analýzy zdravých osob.

3.2 Pojetí motivace dle C. Rogerse a A. Maslowa

Humanistická psychologie zdůrazňuje vědomé potřeby, jako je možnost vlastní volby a s ní spojená zodpovědnost. Tato perspektiva vyjadřuje optimismus a víru ve schopnost jednotlivců takto jednat. Pro humanisty je klíčová potřeba osobního rozvoje, která směřuje k naplnění individuálního potenciálu. Americký psychoterapeut C. Rogers považoval za klíčovou potřebu seberealizace, což je tendence jedince směřovat k využití svých vlastních potenciálů. Tvrdil, že pro dosažení seberealizace je nezbytné dosáhnout psychické rovnováhy, která vychází ze splnění dvou potřeb nižší úrovně. Je to potřeba akceptace a pozitivního hodnocení ostatními lidmi a potřeba sebezpřijetí. Pokud by došlo k rozporu mezi potřebou seberealizace a potřebou být pozitivně hodnocen, mohly by se u osob objevit pocity úzkosti. Ke zkreslení vlastních pocitů dochází, protože by ve své skutečné podobě mohly působit rušivě, a tak se lidé snaží omezit jejich vliv, jak nejlépe umí. (Vágnerová, 2016).

Americký A. H. Maslow uspořádal základní potřeby lidí do hierarchizované struktury. (Vágnerová, 2016)

Obrázek 9 Hierarchie potřeb A. H. Maslowa

Zdroj: mentem.cz. Dostupné online.

Fyziologické potřeby představují základ hierarchie potřeb A. H. Maslowa a jsou nezbytné pro přežití jedince a udržení jeho zdraví. Jejich nedostatek může vyvolat nepohodlí, nemoci či vážné zdravotní problémy. Patří sem potřeba vody, potravy, spánku, termální pohody a sexuální uspokojení.

Potřeba bezpečí se nachází nad úrovní fyziologických potřeb v hierarchii A. H. Maslowa. Jedná se o touhu jedince po pocitu stability, ochrany a bezpečí před různými nebezpečími a hrozbami. Tato potřeba zahrnuje fyzickou, emoční, sociální a ekonomickou bezpečnost. Je klíčová pro lidský pocit pohody, a když je uspokojena, umožňuje jedinci svobodněji se věnovat vyšším potřebám, jako je potřeba sounáležitosti, uznání a seberealizace.

Potřeba sounáležitosti a lásky je další z úrovní hierarchie potřeb, která se nachází nad úrovní potřeby bezpečí. Tato potřeba se týká touhy jedince po přátelství, intimních vztazích a sounáležitosti s ostatními lidmi.

Sebeúcta je jedním z aspektů hierarchie potřeb, který se nachází nad potřebou sounáležitosti a lásky, ale pod potřebou seberealizace. Zahrnuje touhu jedince po tom, aby byl respektován, uznáván a ceněn ostatními lidmi i sám sebou.

Seberealizace představuje nejvyšší úroveň hierarchie potřeb A. H. Maslowa. Jedná se o touhu jedince po dosažení svého plného potenciálu a naplnění svých jedinečných schopností a talentů. Maslow tento koncept označil jako „potřeba seberealizace“ a řadí ji nad potřebu uznání a sebeúcty. Seberealizace je charakterizována aktivním hledáním osobního rozvoje, sebezdokonalováním, kreativitou a naplňováním životního poslání. Jedinec, který dosáhne této úrovně, nachází smysl a účel ve svém životě a cítí se naplněný a spokojený. (Petrušek, 2020)

3.3 Pojetí motivace dle E. Deciho a R. Ryana

Tito dva američtí psychologové kombinují psychoanalytický a behaviorálně- kognitivní přístup. Důraz je kladen na potřebu autentického osobnostního rozvoje. Svě experimentální i klinické shrnuli do výkladu, který nazvali teorií sebedeterminace. Jejím základem je přesvědčení, že jedinec je přirozeně nakloněn jednat v souladu se svými potřebami, není však vždy schopen je plně prosadit.

E. Deci a R. Ryan považují za vrozené tři základní potřeby.

- Potřeba sounáležitosti- zahrnuje vztahování se k druhým, touhu po příslušnosti, pocit bezpečí, jistoty a uspokojení z mezilidských vztahů.
- Potřeba kompetentnosti- se týká vědomí, že člověk může dosáhnout určitých cílů, pocitu zdatnosti a úspěšnosti.
- Potřeba autonomie- projevuje se touhou nechat své okolí ovlivňovat svá rozhodnutí a jednat tak, aby co nejvíce odpovídala vlastním zájmům a hodnotám.

Motivované chování. Jestliže se člověk nedokáže rozhodnout jakou potřebu zvolit, významnější varianty může podpořit vůle, která je vědomou autoregulační funkcí. Projevuje se seberegulací a sebekontrolou. Většinou jsou lidé přesvědčení, že se mohou svobodně rozhodovat a řídit se. Ne vždy si však uvědomují, že mohou být ovlivněni emocemi, nebo obavami. Pokud v rozhodování hraje nějakou úlohu vůle, většinou vede k tomu, co lidé považují za důležité. Např. se osoba rozhodne skončit s konzumací alkoholu, i když ví, že toto rozhodnutí nebude příjemné. Volba může být spojena s pocitem svobody, což se dá vyjádřit slovy „já chci“. Případně může být ovlivněna normami, nebo tlakem společenských požadavků. V tom případě se jedná spíše o výraz „já musím“.

Každé volní rozhodnutí má své motivace. Jeho realizace může být náročná, dlouhá nebo nepříjemná a vyžaduje ovládnutí tlaku ze strany jiných lákavých možností. V této fázi hraje klíčovou roli působení autoregulačních mechanismů. Kontrolní a regulační volní mechanismy jsou aktivní po celou dobu tohoto procesu. Lidé monitorují svou činnost a hodnotí efektivitu, aby na ni mohli reagovat. Zvláště důležitá je schopnost vytrvat a odolat různým tlakům, což souvisí s úrovní sebeovládání a sebekontroly. (Vágnerová, 2016).

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 CÍLE A METODY ZPRACOVÁNÍ PRÁCE

První kapitola této práce seznamuje s cíli, kterých se bude snažit dosáhnout a též charakterizuje vědecké metody, díky kterým bude těchto cílů dosaženo.

4.1 Cíle

Hlavním cílem této práce bude, jak už její název naznačuje, zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen.

Práce bude mít také několik dílčích cílů:

DVO 1: Zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen v oblasti životosprávy (otázky v úvodní části dotazníku/sociodemografické charakteristiky 1., 2., 3., 4. a otázky v oblasti životosprávy 1., 1. a), 1. b), 2., 3., 4., 4. a), 5., 6., 7.).

DVO 2: Zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen v oblasti hospodaření s financemi (otázky v oblasti hospodaření s financemi 1., 2., 3., 3. a)).

DVO 3: Zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen v oblasti sebevzdělávání (otázky v oblasti sebevzdělávání 1., 2., 3., 4., 5., 6.)

DVO 4: Zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen v oblasti pracovních aktivit (otázky v oblasti pracovních aktivit 1., 1. a), 2, 3., 4., 5.)

DVO 5: Zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen v oblasti vedení dětí (otázky v oblasti vedení dětí (1., 2., 2. a), 2. b), 2. c), 2. d), 3., 4.)

4.2 Metody

Vědeckých metod pro dokončení této práce bude několik, jelikož každá se hodí od jiné části práce a každá pomůže dosáhnout jiných výsledků.

Prvními metodami, které budou použity, budou literární rešerše tématu a analýzy dat a informací, predikce, komparace, dedukce, syntéza či indukce. Mohou se však v dílčích

úsecích objevit i další metody. Celá jedna kapitola pak bude pracovat s dotazníkovým šetřením.

5 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

Forma dotazníku

Dotazníkové šetření bylo vytvořeno jako polostrukturované, s otázkami jak uzavřenými, tak otevřenými.

Otevřené otázky- jsou takové, na které je možné odpovědět volně, vlastními slovy.

Uzavřené otázky- jsou ty, u kterých následně lze pouze vybrat z předvolených odpovědí.

Výzkumný vzorek- charakteristika oslovených respondentek

Je nutné si uvědomit, že najít ženy bezdomovkyně, které by byly ochotné se podělit o své životní zážitky, informace, sny a tužby, není zrovna snadné. Většina z nich nemá zájem komunikovat s cizími osobami, jsou velmi nedůvěřivé nebo, a to je také časté, pod vlivem alkoholu.

Najít tedy sdílné osoby nešlo „na ulici“, naštěstí autorovo zaměstnání (PČR) mu umožnilo mít lepší přehled a možnosti, kde hledat. Prokázání této příslušnosti autora respondentkám v první řadě vyvolalo spíše strach, po krátkém rozhovoru však naopak pochopily, že nejde o žádný podvod, senzacechtivost či něco podobného a naopak autorovi příslušnost k PČR pomohla, vyvolala důvěru.

Autorovi se podařilo toto dotazníkové šetření dokončit v 21 případech. Ženy buď neměly zájem informace vůbec poskytnout, nebo toho většinou nebyly schopny. Jelikož se jedná o velmi malý vzorek této specifické sociální skupiny žen, rozhodně nelze vztahovat výsledky tohoto šetření na celou jejich populaci.

Několik z nich vyjádřilo přání ani nezmiňovat, kde se vyskytují. Z tohoto důvodu zůstane jen u zařízení Zlínského kraje.

Na možnost účasti respondentek v tomto výzkumném šetření byly dva požadavky. Prvním, z názvu práce vyplývajícím, bylo, aby byly bez domova/bez přístřeší a pak věková kategorie- 22-35 let.

Týkal se tedy žen v mladém produktivním věku, kdy se u těchto žen dá předpokládat dobrý zdravotní stav, zájem o zevnějšek, zájem o to mít děti, či celkový zájem v tomto období o děti, zejména ty malé a hlavně ještě jakási naděje na změnu, na vytvoření lepšího zázemí a žití lepšího života.

Předvýzkum

Předvýzkum představuje v rámci přípravné fáze výzkumnou sondu za účelem prověření metodiky. Předvýzkum je takovým miniaturním výzkumem před ním samotným k doladění chyb (Buriánek, 2017).

Před samotným dotazováním byl proveden také předvýzkum, kterého se zúčastnily dvě respondentky. V tomto případě byl proveden za účelem ověření srozumitelnosti otázek v dotazníkovém šetření. Dotazníkové šetření bylo doformulováno podrobněji v oblasti životních cílů.

Odpovědi těchto respondentek byly také zahrnuty mezi odpověďmi dotazníkového šetření.

Oslovení žen bez domova/přístřeší

Představení autora dotazníku není součástí dotazníkového šetření (celé v příloze), neboť se ženám vždy představil osobně.

Krom představení se jim vysvětlil důvod své návštěvy, účel tohoto dotazníku, pravidla vyplňování (u otázek uzavřených možnost volby jedné odpovědi) a zejména jim zaručil naprostou anonymitu.

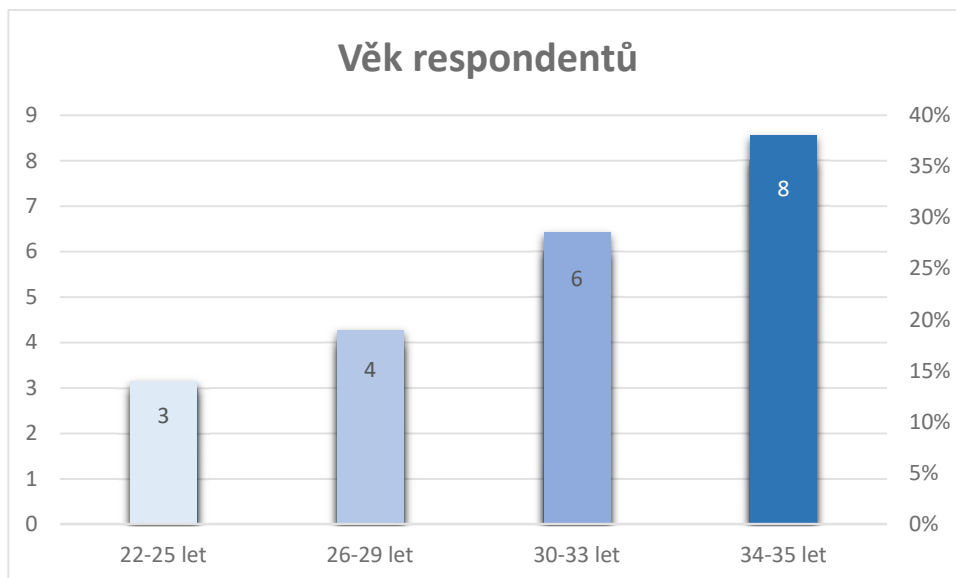
5.1 Výsledky dotazníkového šetření

Jak již bylo výše zmíněno, dotazníkové šetření bylo dokončeno v 21 případech, což se může zdát málo, ovšem získat si důvěru tolika osob je obtížné a ještě obtížnější je najít osoby ochotné a ve stavu schopném dotazník vyplnit.

První kategorie položek byla obecná/sociodemografické údaje, kde ženy vyplňovaly odpovědi volně:

1. Jaký je Váš věk?

Dotazník měl podmínku věkový rozsah mezi 22-35 lety. Nejrozšířenější kategorií byla ta s věkem 34-35 let, ve kterých bylo osm respondentů (38 %). Věk 30-33 let uvedlo celkem 6 respondentů (29%) a věk 26-29 let uvedly 4 dotázané (19%). Kategorií s nejmenší hodnotou byl věk 22-25 let, kdy tento věk uvedly celkem 3 dotázané (14%).

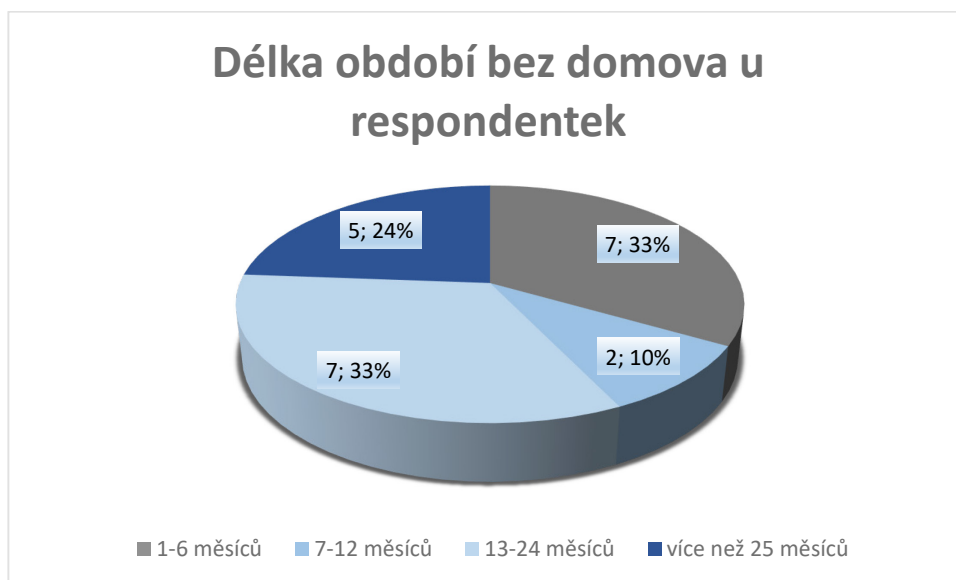

Věk respondentek

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

2. Jak dlouho jste bez domova?

Zde autor přepočítal odpovědi na měsíce, aby se s výsledky dalo lépe pracovat, některé respondenty nevěděly zcela přesně, uváděly tedy přibližná čísla.

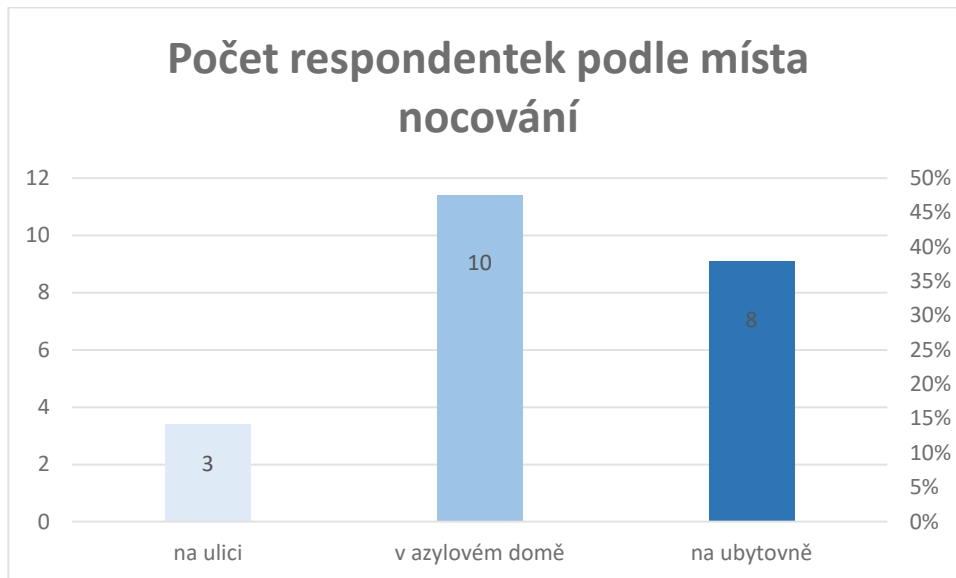

Délka života bez domova

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

3. Kde nejčastěji přespáváte?

V případě této otázky již nebyly odpovědi příliš pestré. Jen tři oslovené přespávaly doslova na ulici, nejvíce z nich žilo v azylových domech (10) a na ubytovně (8).

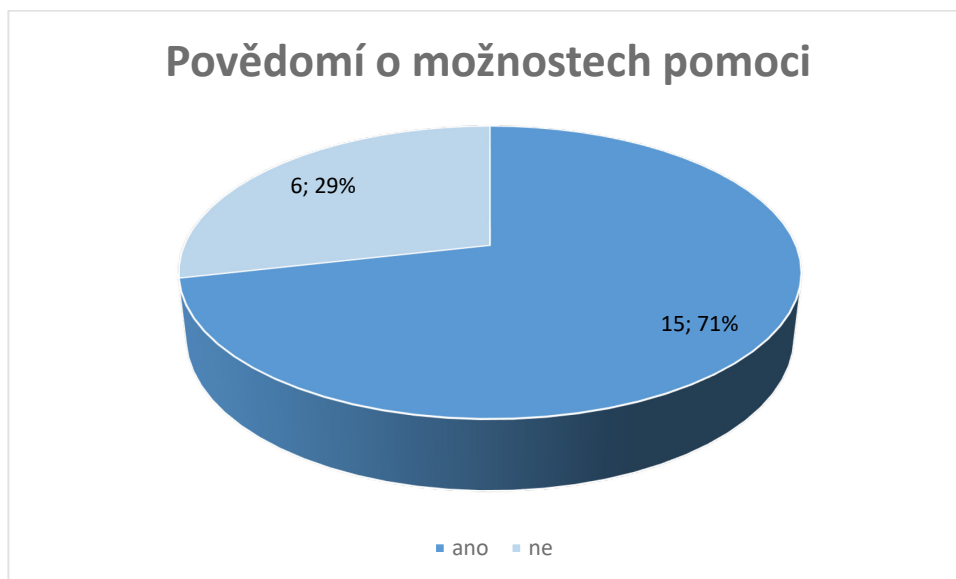

Místo přenocování

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

4. Máte nějakou rodinu, známé, či organizaci, na které se můžete obrátit?

Zde patnáct respondentek (71%) odpovědělo, že ano a šest (29%), že nikoliv.

Povědomí o možnostech pomoci

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

5. Jaké jsou Vaše životní cíle:

V oblasti životosprávy

V oblasti pracovních aktivit

V oblasti hospodaření s financemi

V oblasti vzdělávání a sebevzdělávání

V oblasti vedení dětí

Na tyto otázky budou rozepisovány odpovědi postupně, podle řešených oblastí. Hodnocení těchto otázek bylo dvojí:

1. V případě vytyčených cílů a přání byla přání hromadně vypsána.

V případě otázek, kde je možné volit pouze jednu odpověď, je zde ve vyhodnocení uvedeno, jak hromadně odpovídaly.

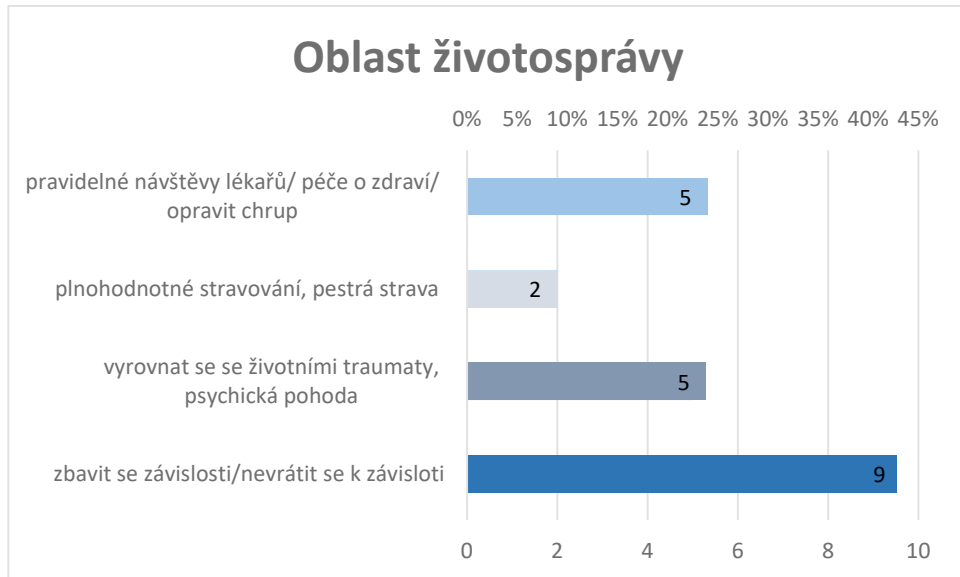
2. V závěru oblasti pak jsou výsledky srovnání jednotlivých dotazníků-konfrontace přání/cílů a jejich dosahování.

Oblast životosprávy

Cíle a přání: (obdobné odpovědi byly sečteny k sobě)

Zde bylo možné odpovědi rozdělit do 4 oblastí:

- a) zbavit se závislosti/ nevrátit se k závislosti (4 a 5 respondentek)
- b) vyrovnat se se životními traumaty, psychická pohoda (5 respondentek)
- c) plnohodnotné stravování, pestrá strava (2 resp.)
- d) pravidelné návštěvy lékařů/ péče o zdraví/ opravit chrup (5 respondentek)

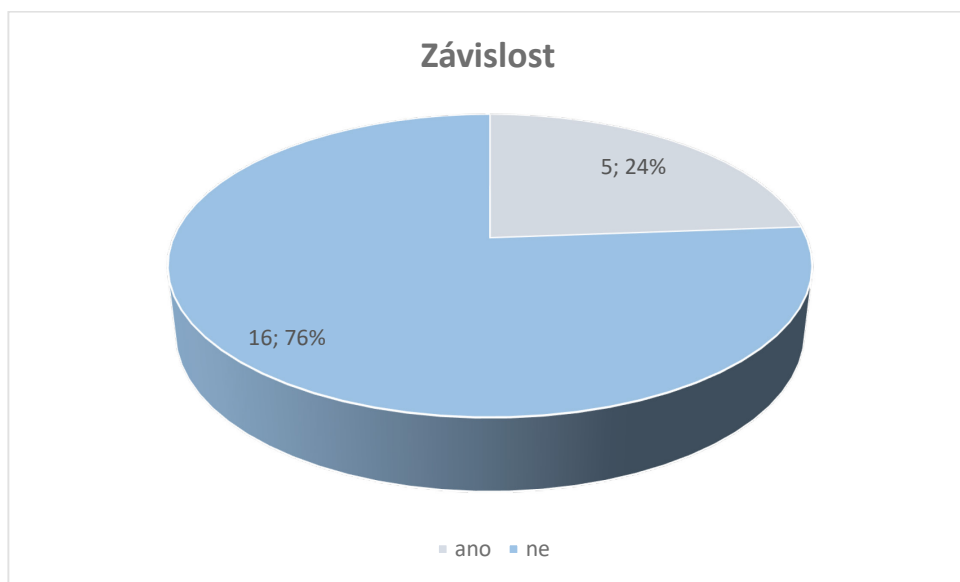

Oblast životosprávy

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

1. Jste závislá na nějakých látkách? (omamné látky, alkohol, psychotropní látky, ne cigarety)

- a) ano
- b) ne

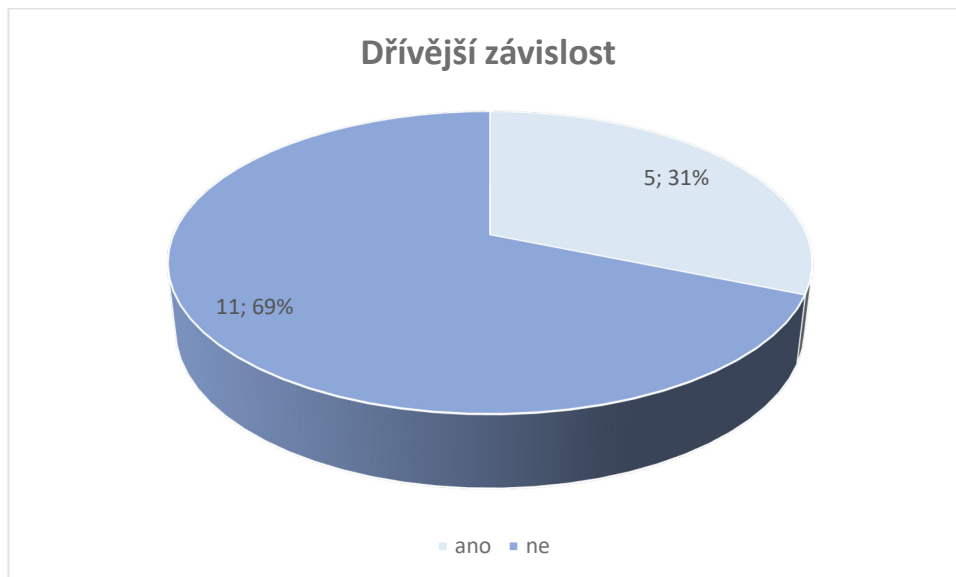
Závislost

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

1. a) V případě, že nejste závislá na těchto látkách, byla jste?

a) ano

b) ne

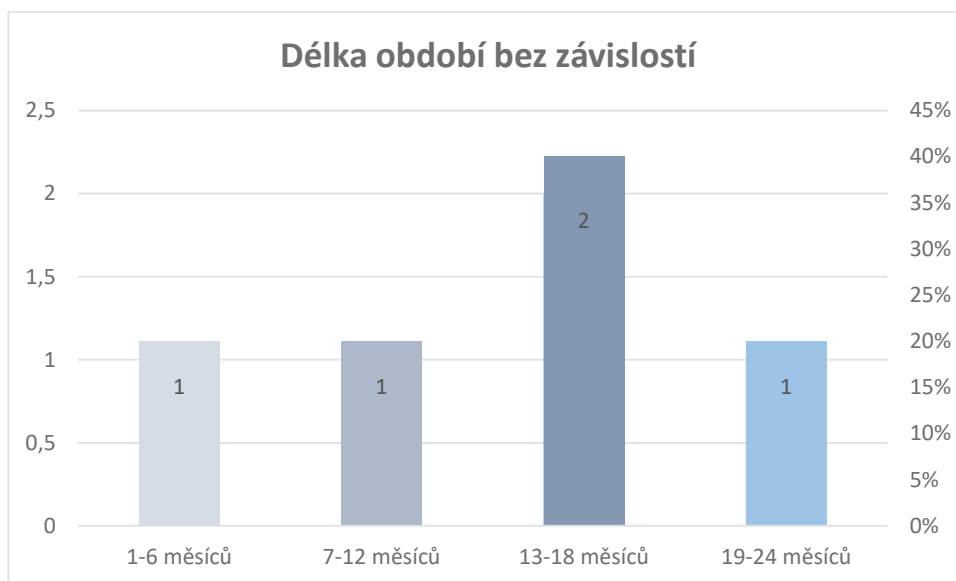

Závislost v minulosti

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

1. b) V případě, že jste byla závislá, jak dlouho nejste?

Zde odpovídalo pět respondentek, kdy nejdelší doba bez závislosti činila necelé dva roky, nejkratší šest týdnů. Autor přepočítal odpovědi na měsíce, aby se s výsledky dalo lépe pracovat, některé respondentky nevěděly zcela přesně, uváděly tedy přibližná čísla.

Délka období bez závislosti

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

2. V případě, že jste závislá, jste se svou závislostí smířená či se jí chcete zbavit?

- a) smířená
- b) chci se jí zbavit

Zde pět respondentek, které přiznaly závislost (a si přiznaly závislost), čtyři vyslovily touhu závislosti se zbavit, jedna přiznala, že je se závislostí smířená.

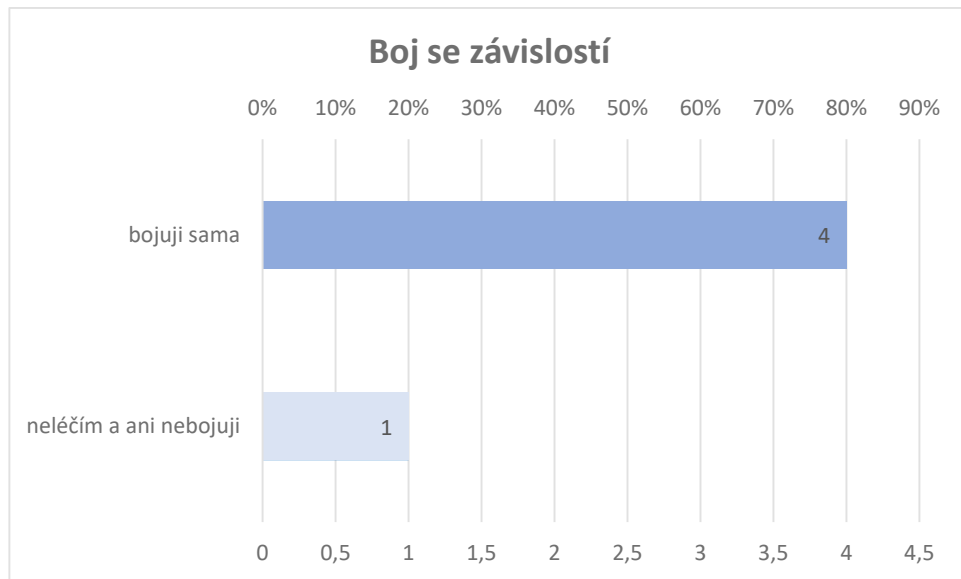
Řešení závislostí

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

3. V případě, že jste závislá, léčíte se či se snažíte se závislostí sama bojovat?

- a) ano, léčím se
- b) bojuji sama
- c) neléčím a ani nebojuji

V této otázce čtyři zodpověděly, že se snaží bojovat a odolávat závislosti sama a jedna respondentka, že se neléčí ani nijak proti závislosti nebojuje.

Boj se závislostí

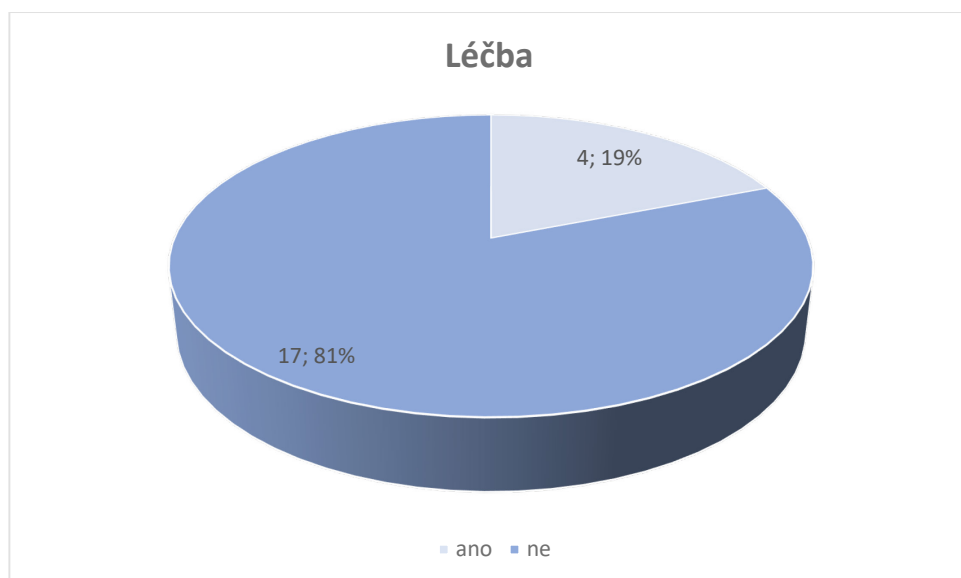
Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

4. Trpíte nějakým onemocněním vyžadujícím léčbu?

a) ano

b) ne

V této otázce již opět odpovídalo všech jednadvacet respondentek. Onemocněním, které je třeba léčit, trpěly 4 z nich.

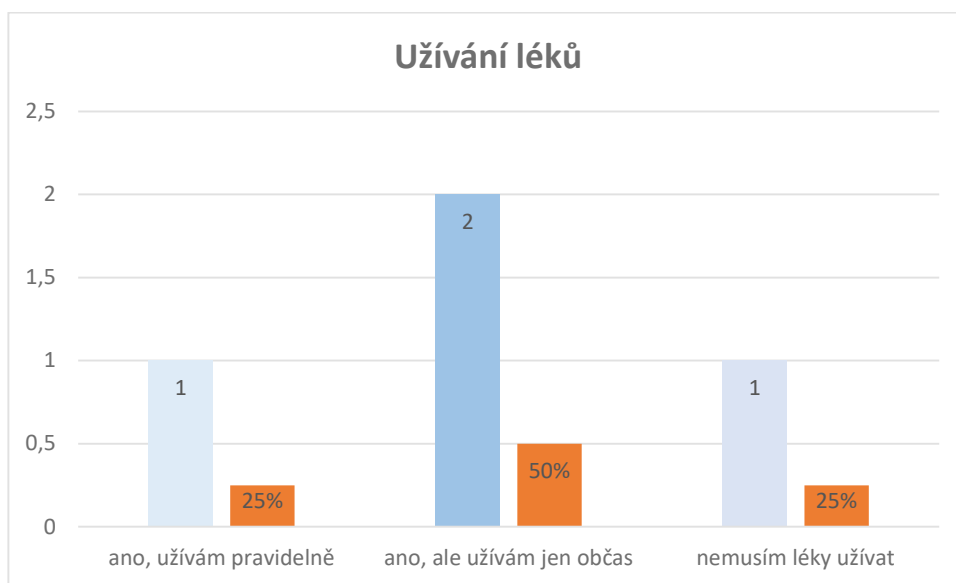
Léčba

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

4. a) Pokud ano, užíváte nějaké léky?

- a) ano, užívám pravidelně
- b) ano, ale užívám jen občas
- c) mám užívat, ale neužívám
- d) nemusím léky užívat

Z počtu čtyř, které odpověděly, že se mají léčit s nějakou chorobou, tři léky užívat měly. Z těchto tří jen jedna poctivě léky užívala, zbylé dvě jen občas.

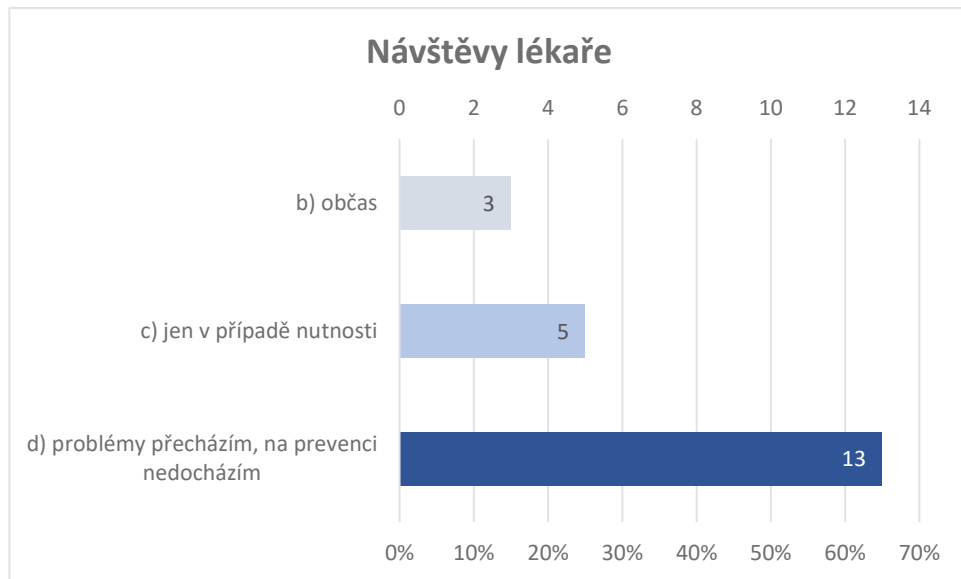
Užívání léků

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

5. Navštěvujete pravidelně lékařské prohlídky?

- a) ano
- b) občas
- c) jen v případě nutnosti
- d) problémy přecházím, na prevenci nedocházím

Nejvíce zastoupenou odpovědí u této otázky byla, že respondentky problémy přechází a neřeší ani prevenci-ve třinácti případech (62%), v případě akutních problémů chodí k lékaři pět respondentek (24%) a občas tři z nich (14%). Pravidelně lékaře nenavštěvuje žádná.

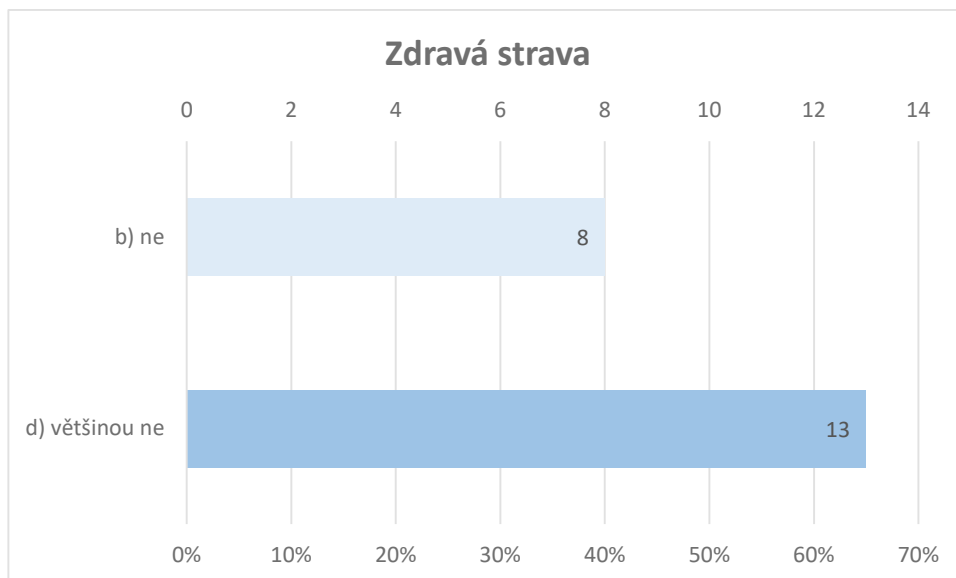
Návštěvy lékaře

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

6. Stravujete se zdravě?

- a) ano
- b) ne
- c) většinou ano
- d) většinou ne

Odpovědi respondentek byly v této otázce spíše negativní. Zdravě se nestravuje osm (38%) z nich a spíše nezdravě zbylých třináct (62%).

Zdravá strava

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

7. Sportujete pravidelně?

a) ano

b) ne

Zde všechny respondentky uvedly, že nikoliv.

Tato oblast byla nejrozsáhlejší ze všech. Zmapovala přístup všech jednadvaceti oslovených k jejich zdraví. Z výsledků se dá říci, že tato oblast, není oblastí, které věnují respondentky maximální zájem.

Pět respondentek, které byly závislé (nespecifikováno na jaké látce), měly přístup rozličný. Čtyři sice vyslovily přání závislost odbourat, nicméně nevynakládaly na to žádné úsilí, jedna sice snahu projevila, nicméně nevyhledala žádnou odbornou pomoc.

Dalších pět respondentek bylo závislých a nyní abstinují, zatím však ne příliš dlouho.

Oslovené respondentky nespportují a zdravě se stravují jen občas, většinou se však zdravě nestravují. Stejně tak je to s návštěvami lékaře.

Největší množství respondentek vyjádřilo touhu po psychickém zdraví a pohodě. Ovšem zde je situace stejná, jako s předchozí skupinou. Lékaře příliš nenavštěvují, dá se proto předpokládat, že v tomto směru nevyhledaly odbornou pomoc či rozhodně, že není pravidelná.

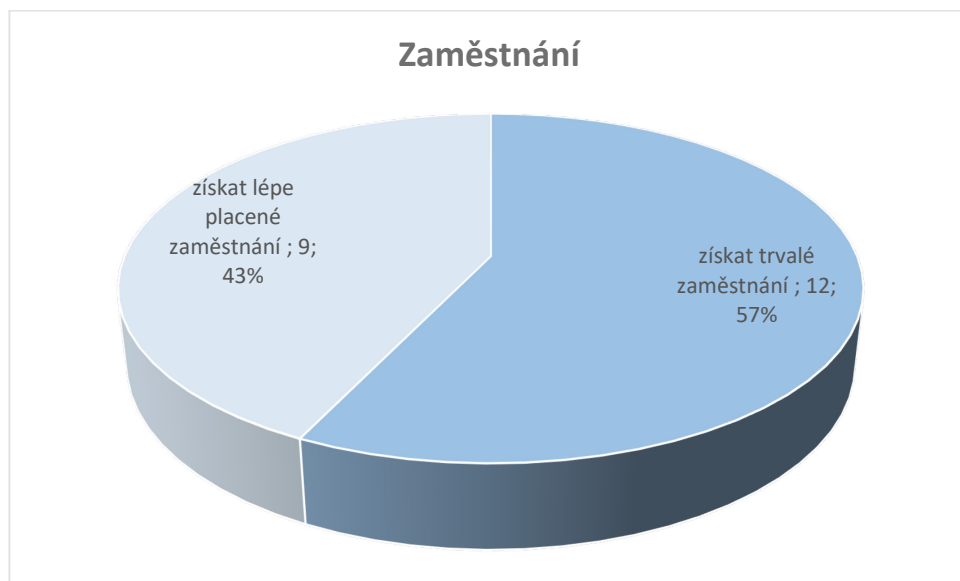
Poslední skupina, pět respondentek, si přála zejména docházet na pravidelnou lékařskou péči a nechat si opravit chrup. I zde je proto situace stejná. V současné době o svou tělesnou schránku dostatečně nepečují, aby mohly dosáhnout soustavné péče.

Oblast pracovních aktivit

Cíle a přání:

V této oblasti se daly cíle respondentek rozdělit v podstatě jen na dvě přání:

- a) získat trvalé zaměstnání (12 respondentek)
- b) získat lépe placené zaměstnání (9 respondentek)

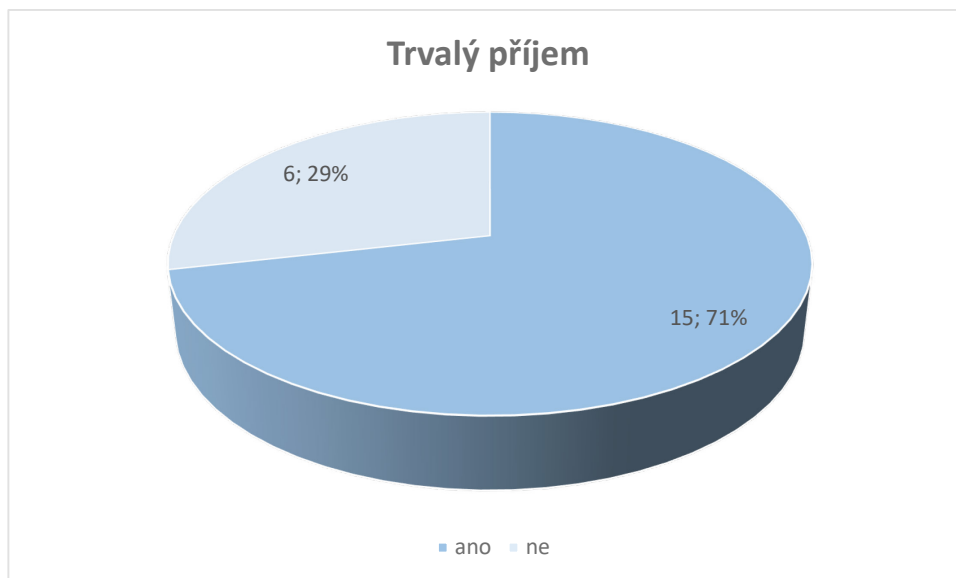
Zaměstnání

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

1. Máte nějaký trvalý příjem?

- a) ano
- b) ne

V otázce trvalého příjmu mělo patnáct respondentek trvalý příjem, šest respondentek nikoliv.

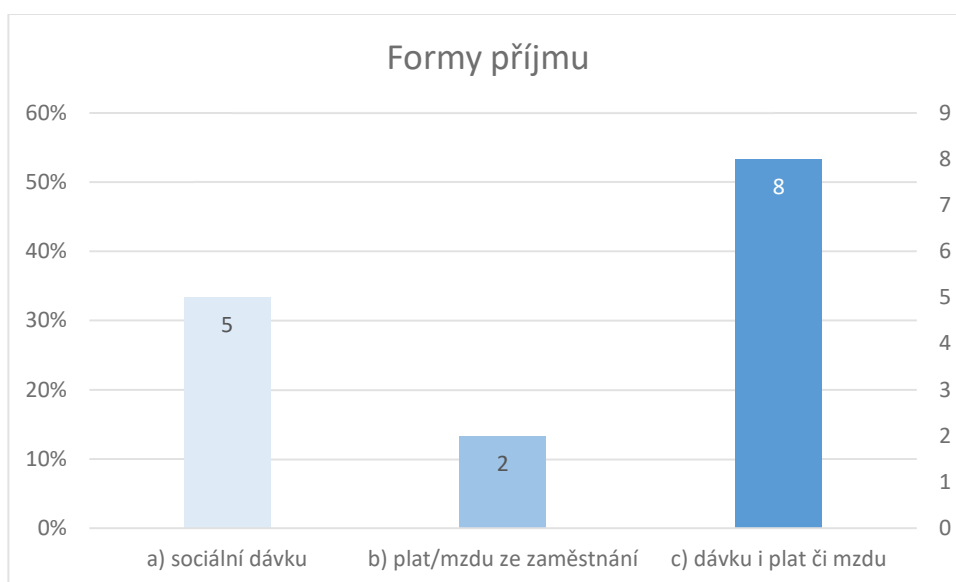

Trvalý příjem

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

1. a) V případě, že ano, jedná se o:

- a) sociální dávku
- b) plat/mzdu ze zaměstnání
- c) dávku i plat či mzdu
- d) jiná forma příjmu: _____

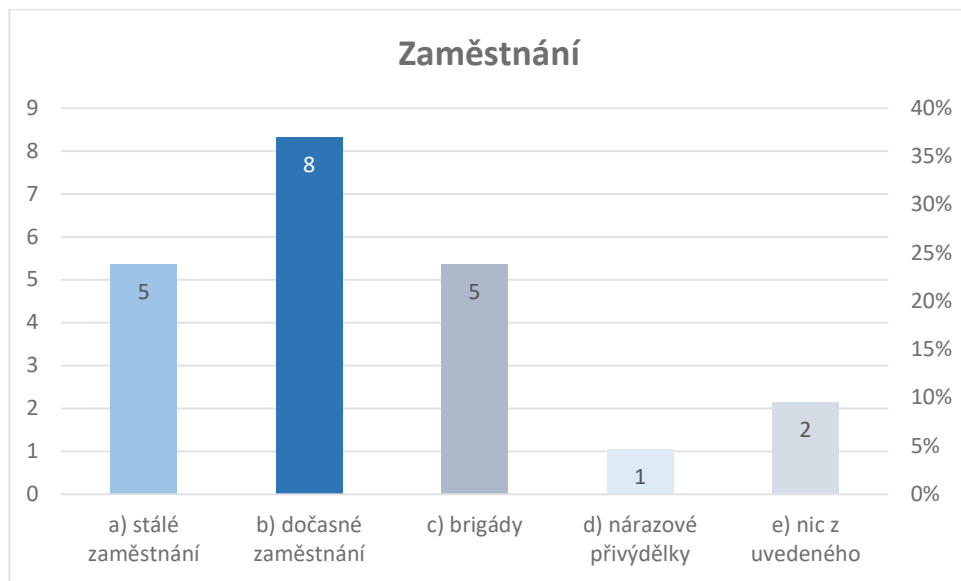

Formy příjmu

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

2. Máte:

- a) stálé zaměstnání
- b) dočasné zaměstnání
- c) brigády
- d) nárazové přivýdělky
- e) nic z uvedeného

Zaměstnání

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

3. V případě, že nemáte žádné zaměstnání ani přivýdělky, usilujete o něj?

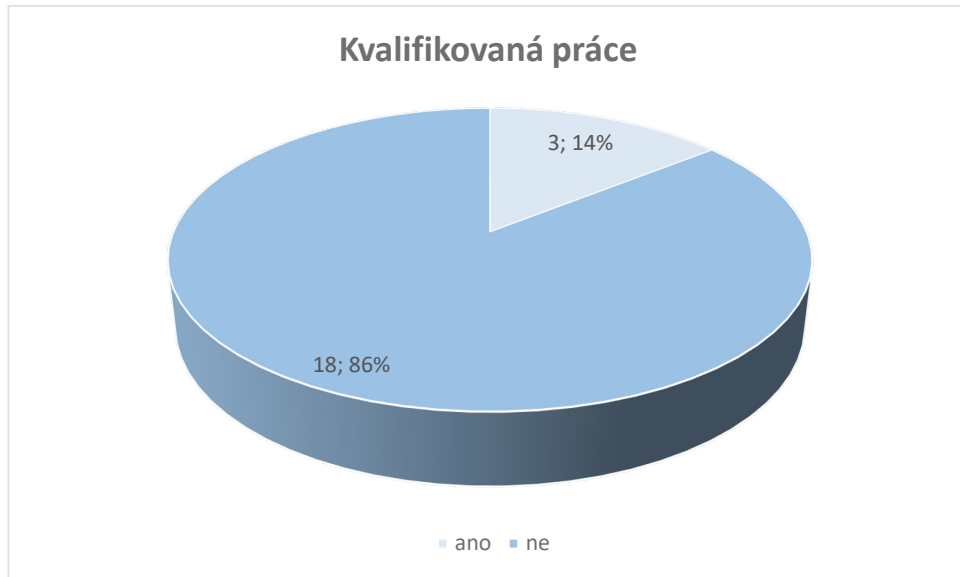
- a) ano, jak? _____
- b) ne

V této otázce odpovídaly pouze dvě respondentky, kdy jedna vypověděla, že si práci nehledá, druhá ano, a to způsobem, že „se různě poptává“.

4. Jste schopna vykonávat kvalifikovanou práci?

- a) ano
- b) ne, nemám kvalifikaci

Při dotazu na schopnost vykonání kvalifikované práce byly schopné tuto činnost vykonávat tři respondentky (14%).

Kvalifikovaná práce

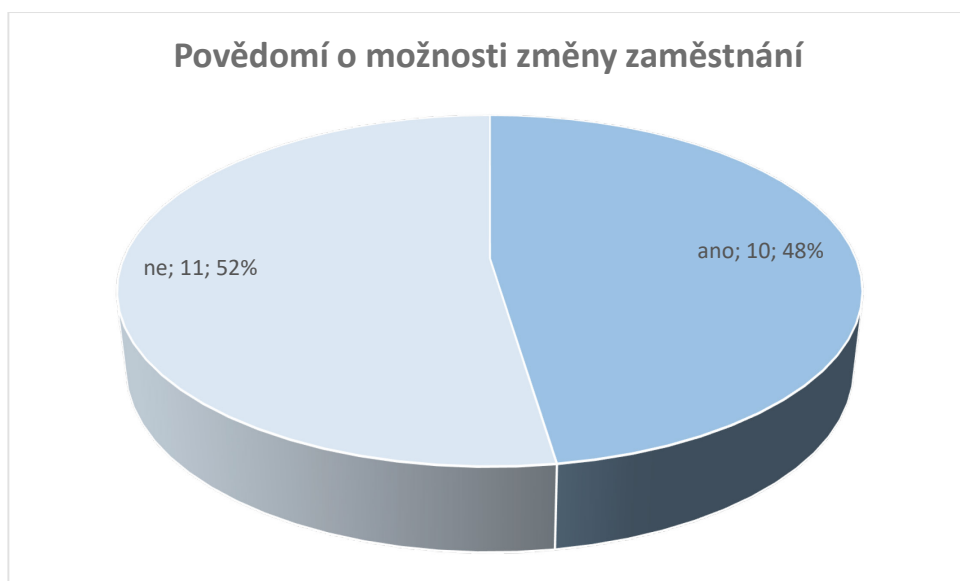
Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

5. V případě, že byste měla zájem o zaměstnání nebo jeho změnu, víte, kde hledat?

a) ano

b) ne

U této otázky byla odpověď nerozhodná. Deset respondentek odpovědělo, že ano, jedenáct, že nikoliv.

Povědomí o možnosti změny zaměstnání

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

Jak bylo zmíněno na začátku této oblasti, cíle respondentek ohledně zaměstnání se daly rozdělit na dva.

Prvním cílem bylo získat stálé zaměstnání, přičemž ne všechny oslovené vůbec nějaké zaměstnání měly a většina spíše měla zaměstnání dočasné a zároveň pobírala též nějakou formu příspěvků. Kde jít získat jiné zaměstnání věděla polovina respondentek.

Ty, které si se zaměstnáním chtěly polepšit, z větší části již stálé zaměstnání měly a patřily do této skupiny i ty tři respondentky, které jsou schopné kvalifikované práce. Naopak pět respondentek, které bojují se závislostí, neprojevují přílišnou snahu se do pracovního procesu zapojit.

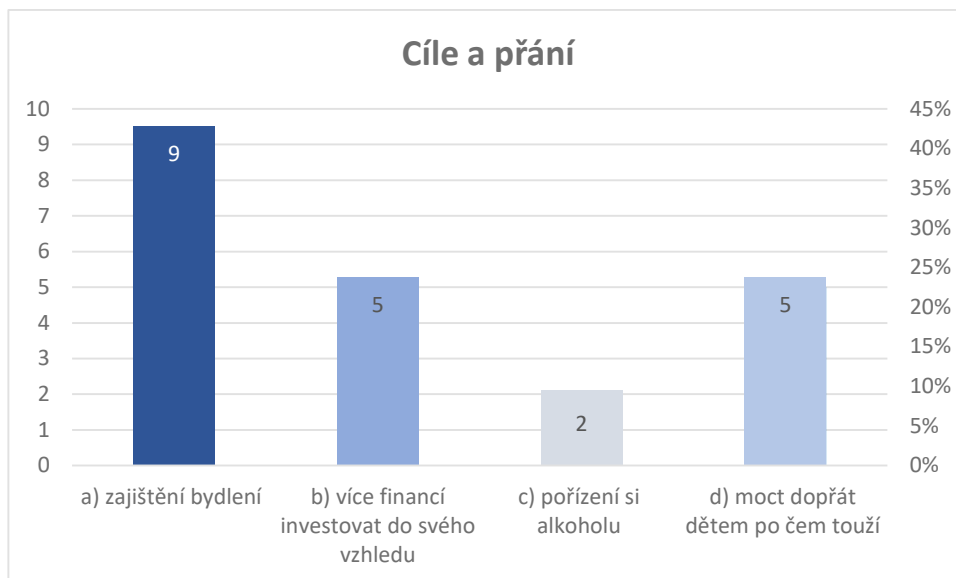
Lepší pochopení situace v případě práce dojde až v souvislosti s dalšími oblastmi.

Oblast hospodaření s financemi:

Cíle a přání:

U této kategorie se objevilo přání a snů vícero:

- a) zajištění bydlení (9 resp.)
- b) více financí investovat do svého vzhledu (5 resp.)
- c) pořízení si alkoholu (2)
- d) moct dopřát dětem po čem touží (5)

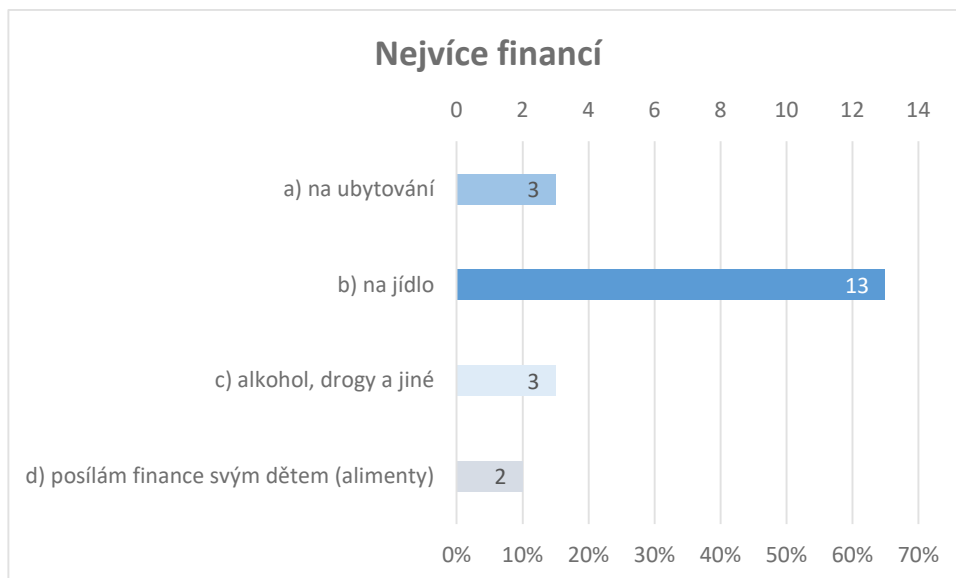
Cíle a přání

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

1. Na co vynakládáte pravidelně nejvíce financí?

- a) na ubytování
- b) na jídlo
- c) alkohol, drogy a jiné
- d) posílám finance svým dětem (alimenty)
- e) snažím se si šetřit

Nejvíce financí oslovené vynakládají na jídlo (13), následně pak volily stejně (po 3) možnost na ubytování, na alkohol, drogy apod., peníze dětem (2). Nezvládá nebo nešetří si žádná oslovená.

Náklady

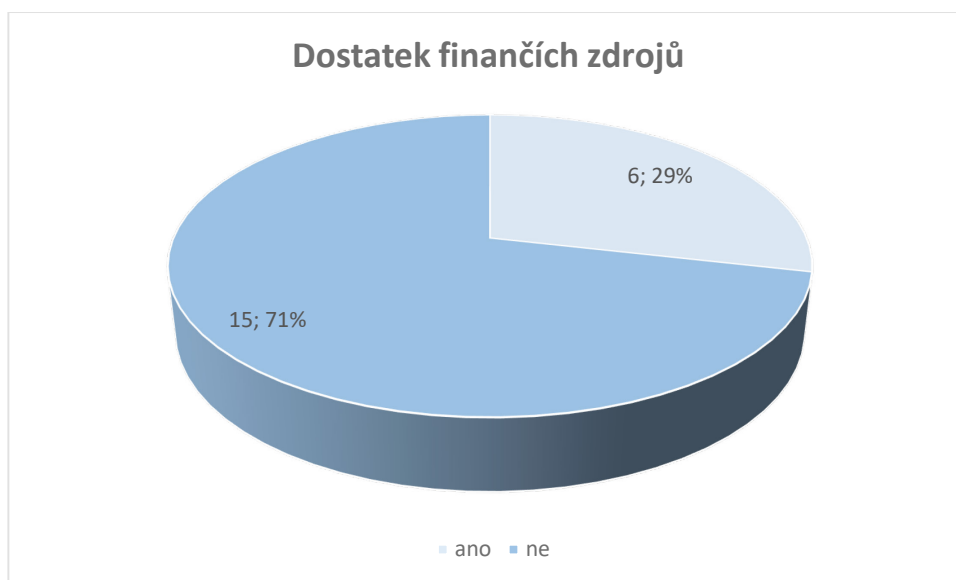
Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

2. Vystačíte si se svými finančními zdroji?

a) ano

b) ne

Jelikož zde byly jen dvě možnosti, většina respondentek (15) uvedla, že se svými zdroji nevyhází, šest respondentek odpovědělo, že ano.

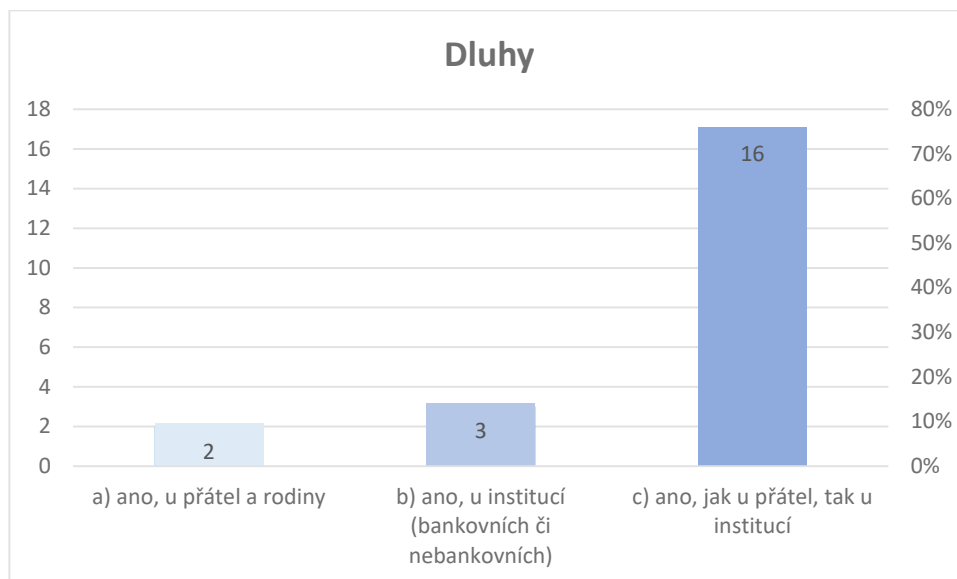
Dostatek finančních zdrojů

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

3. Máte dluhy?

- a) ano, u přátel a rodiny
- b) ano, u institucí (bankovních či nebankovních)
- c) ano, jak u přátel, tak u institucí
- b) ne

Bez dluhů nebyla jediná oslovená. Nejvíce, šestnáct respondentek, naopak mělo dluhy na více stranách. Jak mezi rodinou a známými, tak u různých institucí.

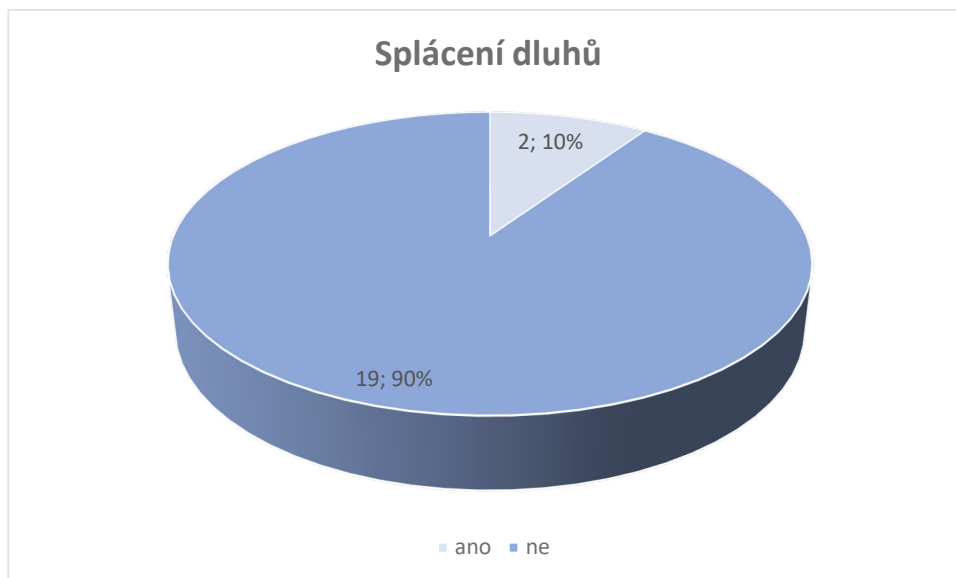
Dluhy

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

3. a) Pokud dluhy máte, snažíte se je splácet?

- a) ano
- b) ne

Zde drtivá většina odpověděla, že nikoliv (19).

Splácení dluhů

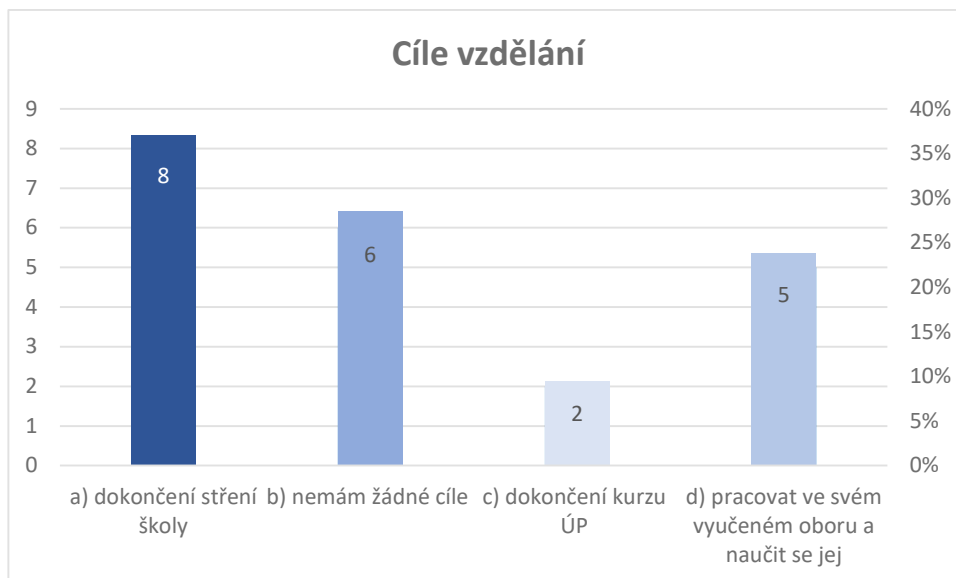
Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

Pokud jde o srovnání přání a jejich plnění u respondentek v této kategorii, nevede se osloveným příliš dobře. Ať plánují do budoucna v podstatě cokoli z uvedených přání, jsou jim zatím velmi vzdálené. Jejich výdaje jsou v porovnání s příjmy příliš velké a mají dluhy, které neřeší (ať už z jakéhokoliv důvodu).

Oblast vzdělávání a sebevzdělávání:

Cíle a přání:

- dokončení střetí školy (8)
- nemám žádné cíle (6)
- dokončení kurzu ÚP (2)
- pracovat ve svém vyučeném oboru a naučit se jej (5)

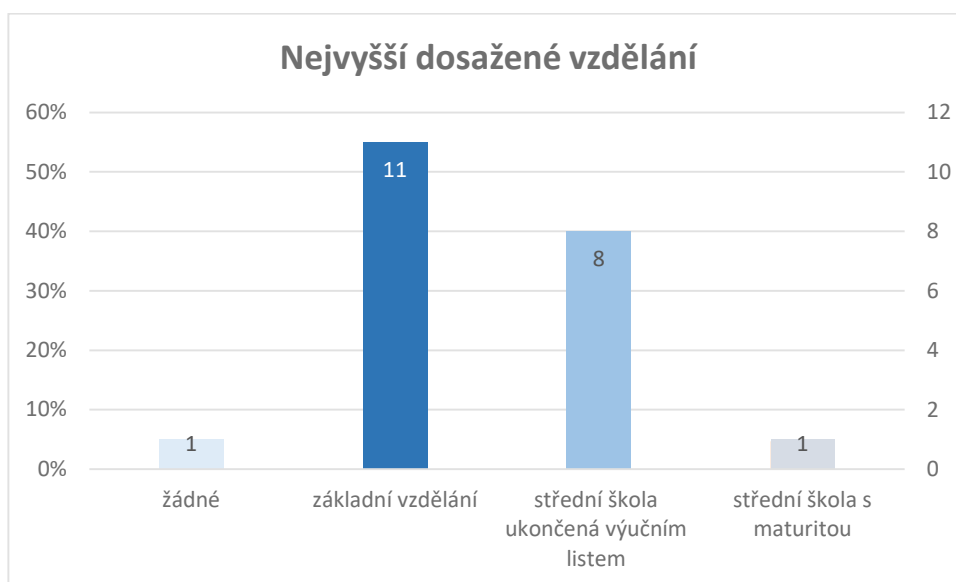

Cíle vzdělání

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

1. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Zde respondenty odpovídaly následovně: 11 x základní vzdělání, z toho 1 x neúplné, 8 x střední škola ukončená výučním listem a 1 x střední škola s maturitou.

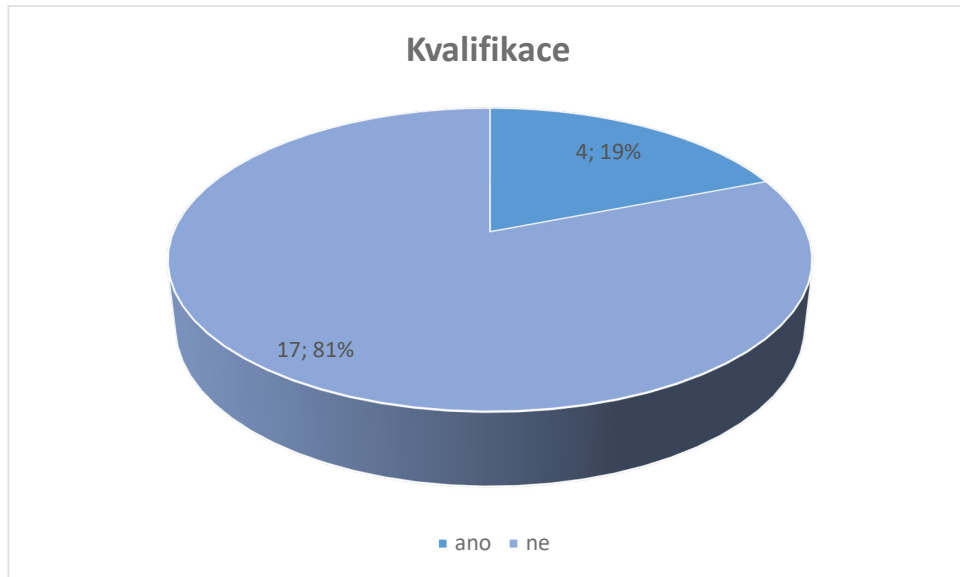

Nejvyšší dosažené vzdělání

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

2. Využila jste nějakého kurzu či rozšíření kvalifikace z úřadu práce?

Této možnosti využily čtyři respondenty, kdy jedna z nich je v takovémto kurzu právě nyní.

Kvalifikace

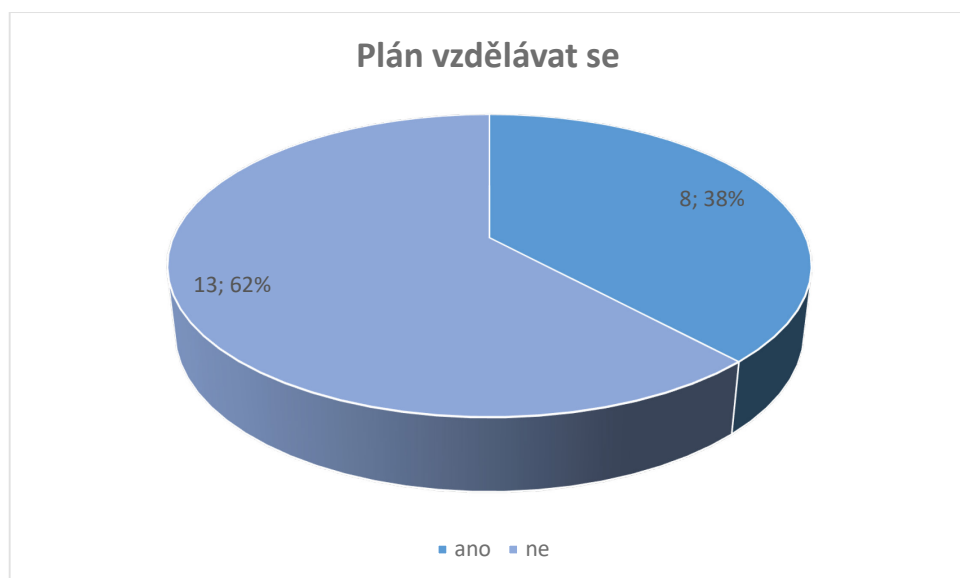
Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

3. Máte v plánu se nějak dále vzdělávat?

a) ano, jak? _____

b) ne

V plánu se do budoucna vzdělávat má osm z oslovených. U všech bylo odpovědí dokončit si střední školu.

Plán vzdělávat se

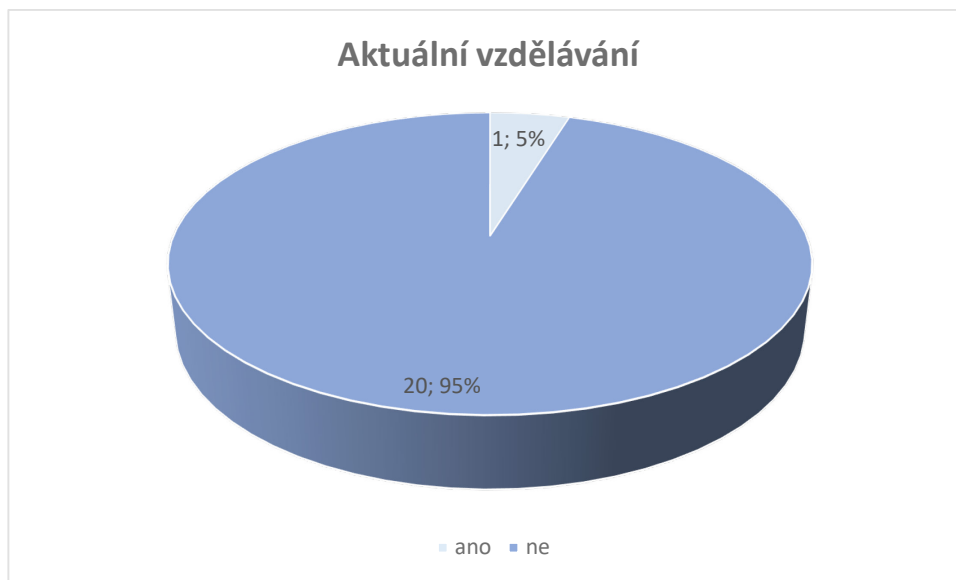
Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

4. Vzděláváte se aktuálně nějak?

a) ano, jak? _____

b) ne

Jedna z respondentek momentálně navštěvuje kurz z úřadu práce, ostatní momentálně nestudují.

Aktuální vzdělávání

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

5. Sebevzděláváte se?

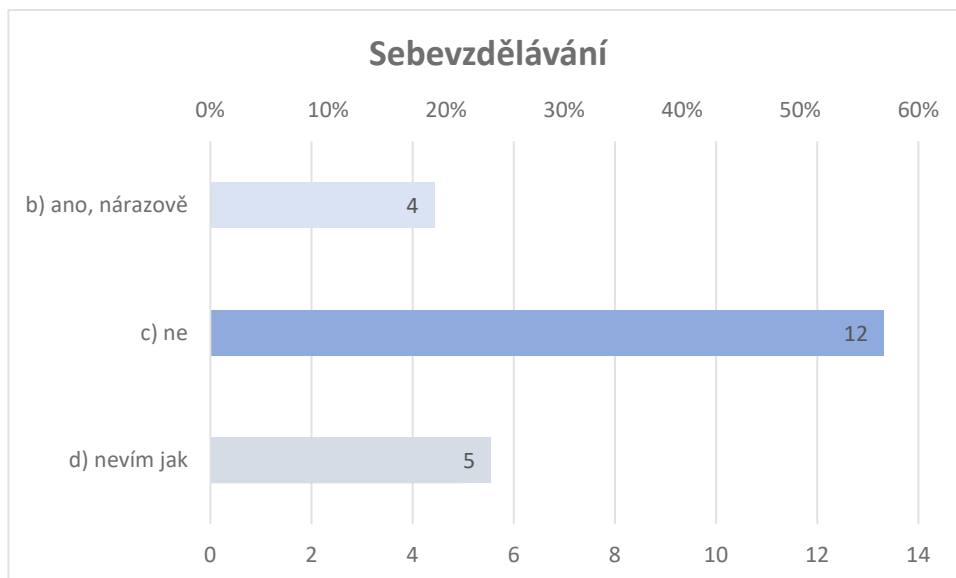
a) ano, pravidelně

b) ano, nárazově

c) ne

d) nevím jak

Pravidelně se nevzdělává momentálně ani jedna z oslovených, nárazově uvedly čtyři z nich, dvanáct se ne sebevzdělává a pět oslovených ani neví, jak se sebevzdělávat.

Sebevzdělávání

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

6. V případě, že byste měla zájem se vzdělávat v budoucnu, víte, kam se obrátit?

a) ano

b) ne

Zde všechny respondentky odpověděly, že ví, kam se obrátit.

Všechny oslovené ví, jaké jsou možnosti vzdělávání a kam se obrátit. Ne všechny však pro své cíle něco dělají. Respondentky, které chtějí získat středoškolské vzdělání, nestudují. Rozšiřovaly si nebo rozšiřují si vzdělání čtyři z oslovených. Část respondentek v této oblasti ani žádné stanovené cíle nemá.

Oblast vedení dětí:

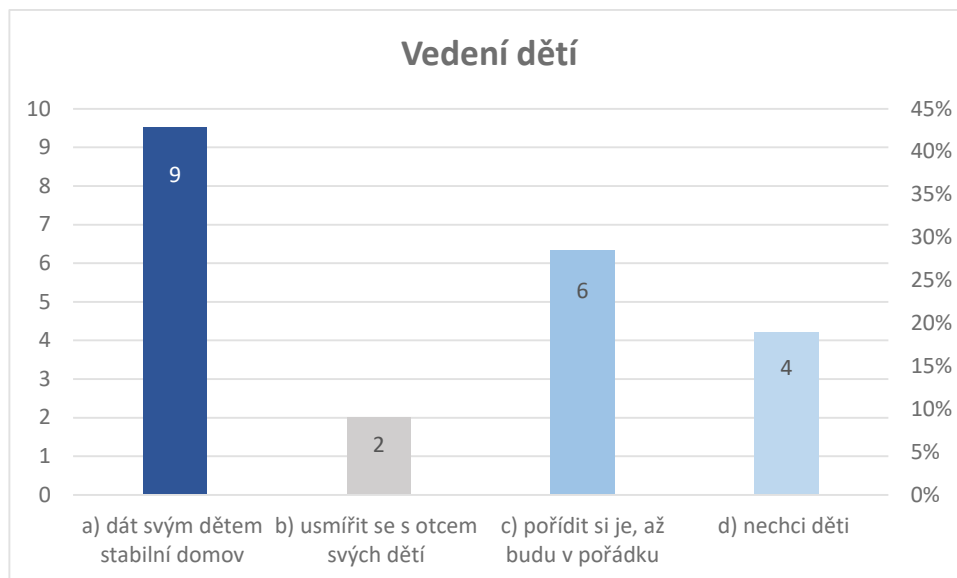
Tato oblast je druhou nejrozsáhlejší, co se množství dotazů týče. Přání v této oblasti jsou také různorodá, zejména podle toho, zda respondentky děti měly či nikoli a zda žily děti s nimi či nikoli.

a) dát svým dětem stabilní domov (9)

b) usmířit se s otcem svých dětí (2)

c) pořídit si je, až budu v pořádku (6)

d) nechci děti (4)

Vedení dětí

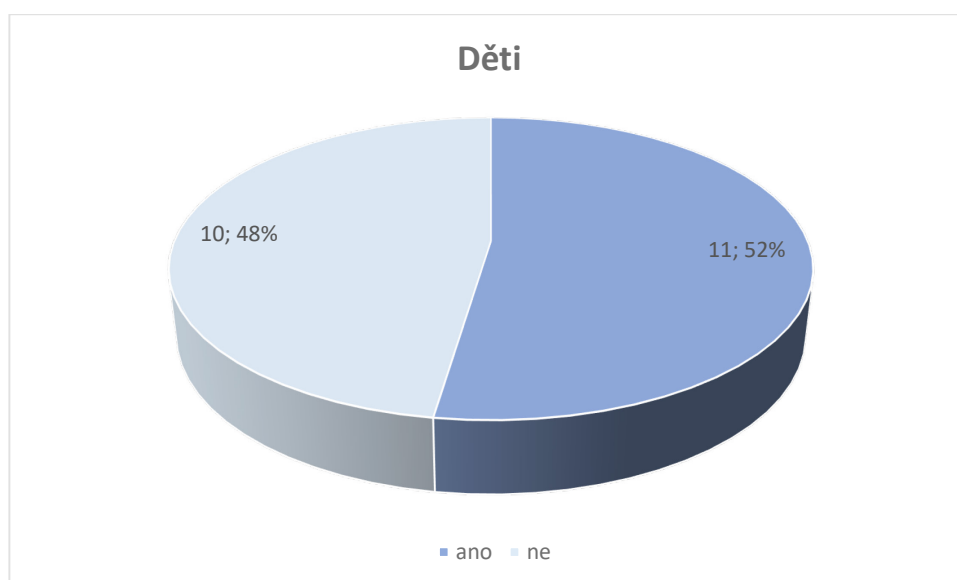
Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

1. Máte děti?

a) ano

b) ne

Jedenáct z jednadvaceti oslovených dětí mají.

Děti

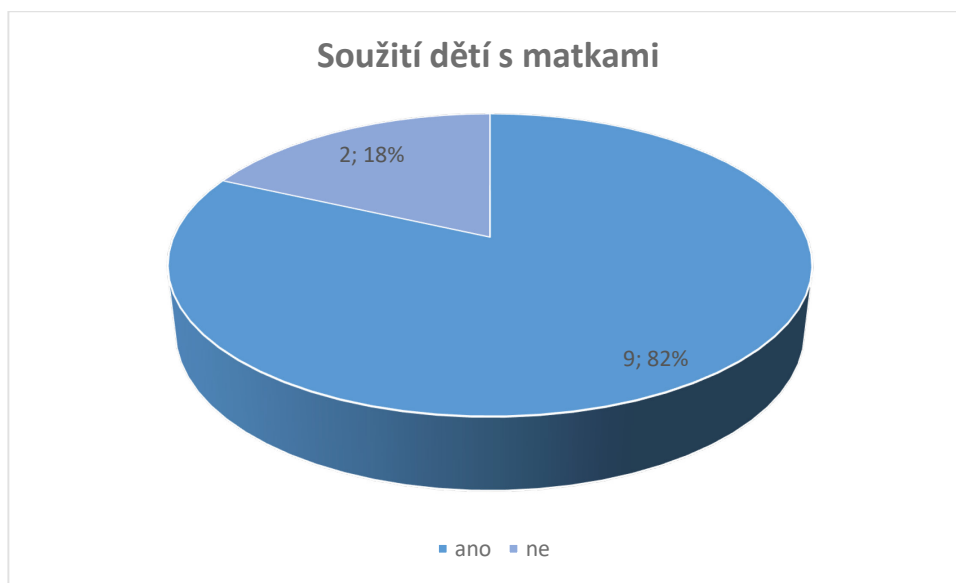
Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

2. Žijí s Vámi?

a) ano

b) ne

Zde odpovědělo devět respondentek, že ano, děti s nimi žijí. Tedy ve dvou případech jejich děti žijí s někým jiným a někde jinde.

Soužití dětí

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

2. a) V případě, že ne, kde žijí?

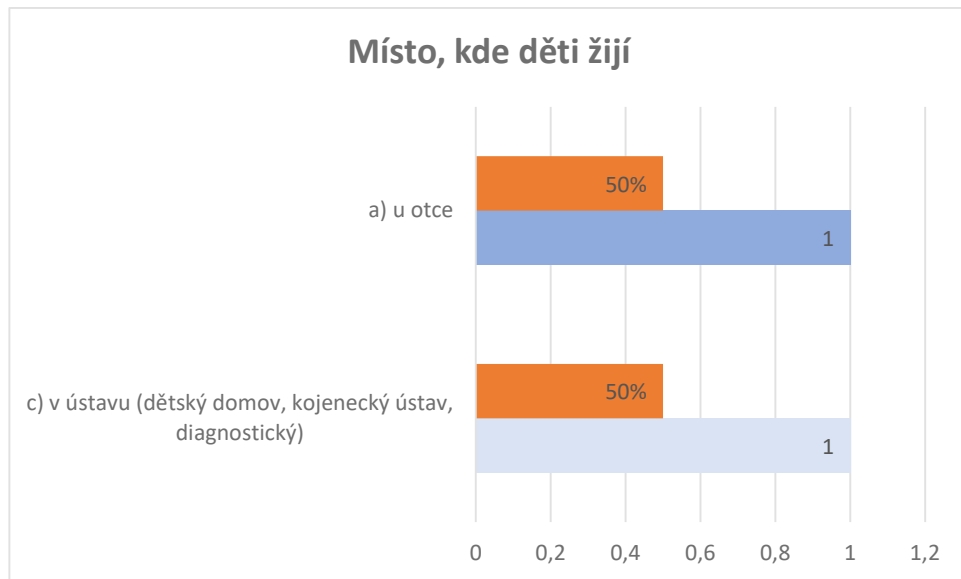
a) u otce

b) u příbuzných

c) v ústavu (dětský domov, kojenecký ústav, diagnostický)

d) jinde

V této otázce odpovídaly pouze dvě respondentky. Jedna zvolila odpověď, že dítě či děti žijí u otce a jedna zvolila ústav.

Místo, kde děti žijí

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

2. b) V případě, že s Vámi nežijí, vídáte se s nimi?

- a) ano, pravidelně
- b) ano, ale nárazově
- c) ne

Zde také odpovídaly pouze dvě respondentky. Jedna zvolila, že se s dítětem vídá, ale jen nárazově, druhá že také, avšak pravidelně.

2. c) V případě, že ne, přispíváte finančně na jejich výchovu a potřeby?

- a) ano, pravidelně
- b) ano, ale nárazově
- c) ne

V této otázce také odpovídaly pouze dvě respondentky a dosti podobně, jako v otázce předchozí. Jedna zvolila, že přispívá pravidelně, druhá nárazově.

2. d) V případě, že s Vámi nežijí, usilujete o to?

- a) ano
- b) ne
- c) mám to v plánu do budoucna

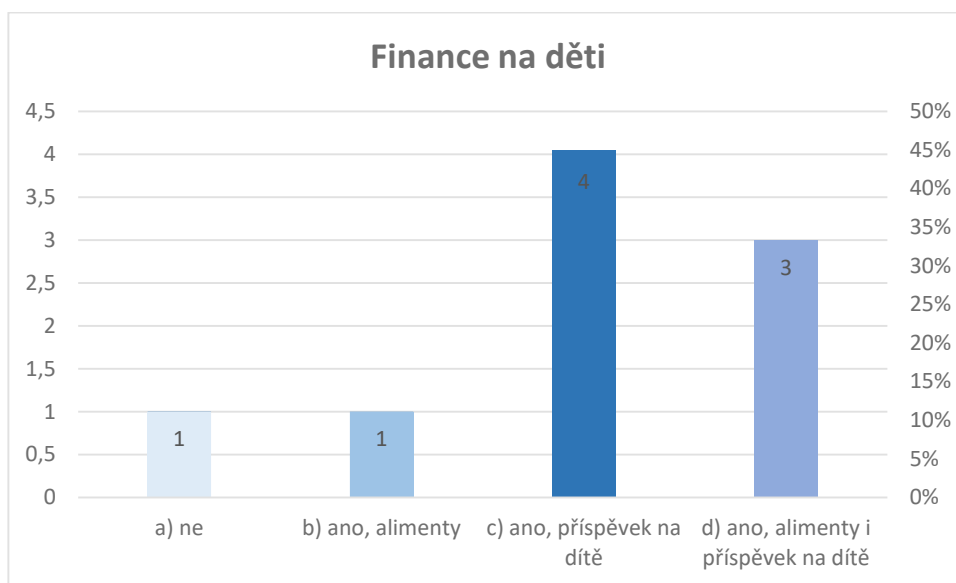
I zde odpovídaly dvě oslovené. Jedna již nyní usiluje o to, aby její dítě žilo s ní, druhá to má v plánu do budoucna.

3. V případě, že žijí s Vámi, dostáváte na ně nějaké finance?

- a) ne
- b) ano, alimenty
- c) ano, příspěvek na dítě
- d) ano, alimenty i příspěvek na dítě

U této otázky byly odpovědi poměrně různorodé. Odpovídalo devět respondentek, kdy většina (4) pobíraly pouze příspěvek na dítě, tři oslovené dostávaly jak příspěvek, tak alimenty, jedna dostávala pouze alimenty a jedna nic z uvedeného.

Otázka však neřeší, zda měly o příspěvek zažádáno, zda dostávaly alimenty alespoň nárazově a podobně.

Finance pro potomky

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

4. V případě, že děti žijí s Vámi, dohlížíte na jejich: (vyberte číslo od 1 do 10 podle toho, jak na oblast kladete důraz, 10 je nejvíce, 1 nejméně)

- a) na jejich vzdělání
- b) psychickou pohodu
- c) pevné zázemí
- d) materiální zajištění
- e) hygienu a zdraví
- f) vychování

V této otázce také odpovídalo devět respondentek. Odpovědi byly zprůměrovány a zaokrouhleny do jednoho čísla.

Vzdělání 6

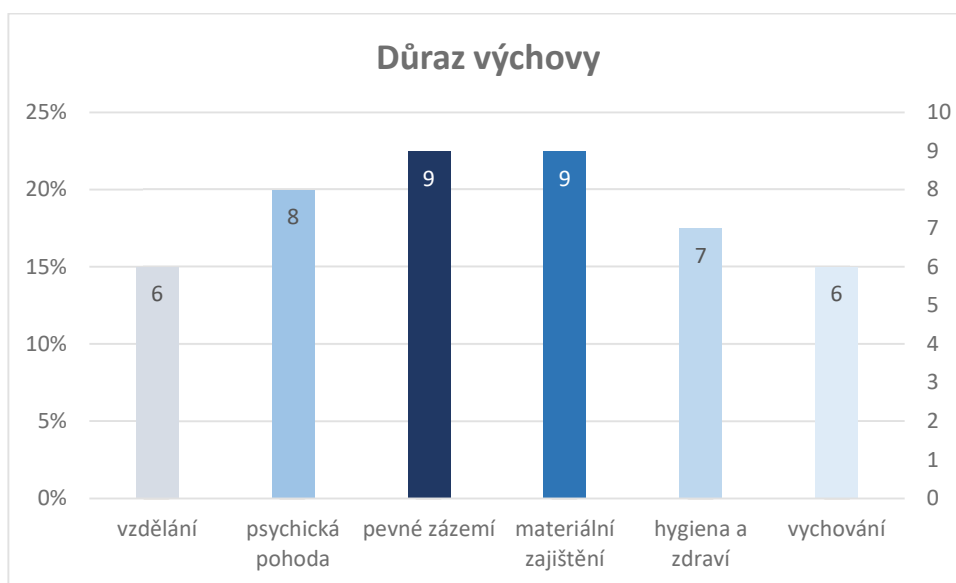
Psychická pohoda 8

Pevné zázemí 9

Materiální zajištění 9

Hygiena a zdraví 7

Vychování 6

Důraz výchovy

Poznámka. Graf vytvořen autorem na základě dat získaných z dotazníkového šetření

Z pohledu na jednotlivé respondentky a jejich jednotlivá přání týkající se dětí a života s nimi, si respondentky v dosahování cílů vedou různorodě.

Čtyři respondentky o to mít děti nestojí. Ty, které si děti hodlají pořídit, až budou mít vyřešené své problémy, jsou z pohledu jiných oblastí dotazníku na tom různě. Přání dvou respondentek na smír s otcem svých dětí z dotazníku rozluštit nejde, i když i zde je možné, že by tomu mohly přispět snahy o zlepšení v dalších oblastech života.

Největší skupinu pak tvořily ženy, které prahly po pevném zázemí pro své děti. Většina z nich žila se svými dětmi v azylovém domě, méně pak na ubytovně. Jednalo se o ženy víceméně pracující, a také pobírající na děti finance. Také jim záleží na psychické pohodě dětí a jejich zajištění. V případě této skupiny se dá říci, že pracují na splnění těchto cílů.

6 SHRnutí PROBLEMATIKY

Tato kapitola je věnována shrnutí problematiky, zodpovězení stanovených cílů práce.

6.1 Cíle práce

Hlavním cílem této práce bylo zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen.

Součástí práce byly též dílčí cíle:

DVO 1: Zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen v oblasti životosprávy.

Dosahování cílů v oblasti životosprávy nebylo dle výsledků nijak valné. Pozitivní zprávou byla abstinence několika z respondentek a samozřejmě absence závislosti u jiných oslovených. Ovšem s návštěvami lékařů, v pravidelném rytmu, či užívání léků, které by měly užívat, jsou na štíru. Zdravá strava a sport také nejsou jejich doménou. Je však možné, že důvodem neplnění si těchto snů mohou být omezené finanční prostředky.

DVO 2: Zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen v oblasti hospodaření s financemi.

Oblast hospodaření s financemi je samozřejmě také poznamenána jak víceméně nízkým vzděláním respondentek, tak nekvalifikovanou prací, kterou vykonávají, tak také případnými dluhy, které mají a absencí našetřených peněz a zázemí. Pozitivně lze vnímat to, že většina své finance investuje do bydlení, stravy a do svých dětí. Naopak dluhy se nesnaží umořit žádná z respondentek.

DVO 3: Zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen v oblasti sebevzdělávání.

Vzdělání žen bez domova či přístřeší je víceméně nízké, pouze základní vzdělání má v podstatě polovina z nich, mezi oslovenými se naopak našla jen jedna, která má vzdělání zakončené maturitní zkouškou. I přesto, že ženy vyjádřily touhu po dokončení studia, nevěnuje se tomu žádná z nich. Jen jedna z oslovených si právě rozšiřuje kvalifikaci kurzem a dvě tak učinily již dříve. Ač žádná nestuduje, všechny ví, kam by se v případě této touhy měly obrátit.

DVO 4: Zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen v oblasti pracovních aktivit.

V případě této oblasti lze přístup hodnotit víceméně neutrálně. Najdou se respondentky, které vyloženě aktivně jdou za svými cíli, pak naopak takové, které mají k práci negativní přístup.

DVO 5: Zjistit, zda a v jaké míře existuje souvislost mezi vyjadřovanými přáními či cíli žen bez přístřeší a zaměřením současných aktivit těchto žen v oblasti vedení dětí.

Velká část respondentek má své děti ve své péči a považují za podstatné se o ně dobře postarat, materiálně je zajistit, snažit se, aby měly pevné zázemí a psychickou pohodu.

Dvě respondentky, které v péči dítě nemají, se k problematice staví různě. Jedna aktivně bojuje za čas strávený se svým dítětem, druhá naopak hodlá řešit své dítě výhledově, i když s ním touží být.

Celkově, a k hlavnímu cíli, se dá říci, že ženy bez domova mají své sny a přání a dá se říci, že mají naději. Hodlají své cíle naplnit, ovšem víceméně na nich v přítomnosti příliš nepracují. Oblasti, ve kterých se snaží být úspěšné, jsou pracovní oblast a vedení dětí. Dají se tak pro ně považovat za prioritní. Naopak oblasti, kterým se příliš nevěnují, jsou oblast životosprávy a vzdělávání či sebevzdělání.

Dá se říci, že aktuálně, alespoň v případě těch, které mají děti a žijí s nimi, mají jako prioritní postarat se o děti a sehnat zaměstnání, které je, jako rodinu, uživí.

Na základě výsledků dotazníkového šetření bylo možné na tyto dílčí cíle i na cíl hlavní odpovědět. Jak je však nutné připomenout, tyto výsledky necharakterizují a zdaleka ani nemohou charakterizovat všechny ženy bez domova a bez přístřeší v České republice. Jedná se v porovnání s celkovým odhadovaným množstvím těchto žen u nás o naprostý zlomek. Navíc respondentky, které byly ochotné odpovídat na otázky dotazníku, pocházely víceméně z azylových domů, kde s nimi žily často děti, či ubytoven. Pouze tři respondentky žily opravdu na ulici. Kdyby bylo těchto respondentek více, výsledek korespondence tužeb a reálného dosahování cílů by byl pravděpodobně dosti odlišný.

Závěrem snad lze jen říci, že všechny tyto dílčí oblasti výzkumu jsou provázané a úzce spolu souvisí. V případě „neřešení“ jedné oblasti dojde k „poškození“ té další. Nestaráme-li se o své zdraví, můžeme se dostat do stavu pracovní neschopnosti. Bez vzdělání nikdy nedosáhneme finančního ohodnocení potřebného k uživení celé rodiny. Neřešení dluhů

z minulosti nás stejně doběhne v budoucnosti. Nedostatek financí může znamenat nedostatečnou péči o potomky, a tak dále.

Samozřejmě o to je to „postavení se na nohy“ mnohem obtížnější, jelikož vyžaduje velké úsilí, pevnou vůli a velké sebezapření, které je pro ženy, se kterými nebylo dobře zacházeno, nemají pevné zázemí a mající jiné problémy neskutečně náročné. A s každým dalším nepovedeným pokusem, s každým pádem se mohou sny zdát vzdálenější.

ZÁVĚR

Ač jsou ženy bezdomovkyně mezi bezdomovci obecně minoritou (dle zdrojů 20-23 %), rozhodně stojí za pozornost. Jsou to často ženy, u kterých selhal systém dávno předtím, než se bezdomovkyněmi staly. Jsou to ženy, které často zažívaly v dětství, dospívání i raném mládí násilí v jedné nebo více podobách a nebyla jim poskytnuta pomoc. Už tehdy nebyly vidět. K mnohým z nich se otočila blízká rodina zády.

A nejsou vidět ani nyní. Potýkají se s obtížemi v podobě nezpracovaných traumat, pocitů zbytečnosti, nemohou být se svými dětmi. Skrývají se, nedůvěřují a často jsou stále obětmi dalšího násilí.

Pomoc ženám bezdomovkyním by měla být specifická, šitá na míru, protože jejich obtíže se výrazně liší od obtíží mužských.

Již vznikla místa, kde se věnují pomoci jen ženám, i přesto to není dost. Tyto ženy si potřebují vybudovat k pracovníkům důvěru, musí se cítit v bezpečí. Je proto potřeba, aby vznikala místa, kam mohou jen ženy, či alespoň mít pro ně vyhrazené časy. Stejně tak potřebují mít možnost promluvit si vždy se ženou. To je ovšem jen řešení následků.

Ještě významnější je prevence. Rovné podmínky pro ženy i muže začínají u stejných platových možností, které u nás stále nejsou. Dále ve flexibilních úvazcích, ať mohou pečovat o své děti. V nastavení systému placení výživného na děti.

Mimo toho, je třeba také pracovat na prevenci proti domácímu násilí ve všech podobách. Na přísných pravidlech vykazání a mimo to také na přísných trestech za sexuální násilí, na dětech zejména. Zde totiž podmínka nestačí. Krom celoživotního traumatu a pravděpodobnosti opakování těchto činů na oběti i jinými pachateli v budoucnosti, je potom nutné o oběti o to více pečovat. Krom lidského aspektu je třeba si přiznat, že toto neřešení stojí státní kasu více peněz, než uvěznění pachatelů.

Ovšem to není nic nového a objeveného. Toto již zmiňují i Průdková, Novotný (2008), kteří uvádí, že odstraňování následků, ale neřešení příčin je značně neefektivní. Lidé bez domova kvůli své stigmatizaci zůstanou raději „neviditelní“, ženy pak zvláště.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

GLASSER, Irene, BRIDGMAN, Rae, 1999. *Braving the street: the anthropology of Homelessness*. New York: Berghahn Books. ISBN: 9781571810960.

HRADECKÝ, Ilja, 2007. *Definice a typologie bezdomovství: [zpráva o realizaci aktivity č. 1 projektu Strategie sociální inkluze bezdomovců v ČR]*. Praha: Naděje. ISBN 978-80-86451-13-8.

HRADECKÁ, Vlastimila, HRADECKÝ, Ilja, 1996. *Bezdomovectví- extrémní vyloučení*. Praha: Naděje. ISBN 80-902292-0-4. (ISBN odstraněno)

CHRÁSKA, Miroslav, 2016. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada. ISBN 978-80-247-5326-3.

MATOUŠEK, Oldřich, KODYMOVÁ Pavla, KOLÁČKOVÁ, Jana, 2010. *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Praha: Portál. ISBN 978-807-3678-180.

MATOUŠEK, Oldřich, 2003. *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál. ISBN 80-717-8548-2.

NAKONEČNÝ, Milan, 1998. *Základy psychologie*. Praha: Academia. ISBN 80-200- 06899.

PRŮDKOVÁ, Táňa a Přemysl NOVOTNÝ, 2008. *Bezdomovectví*. Praha: Triton. ISBN 978-80-7387-100-0.

VÁGNEROVÁ, Marie, 2016, *Obecná psychologie: dílčí aspekty lidské psychiky a jejich orgánový základ*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum. ISBN 978-80-246-3268-1.

Zákony:

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 58/1965 Sb. *Zákon, kterým se upravuje postih provinění a přestupků osob opětovně se dopouštějících výtržnictví, násilností a příživnictví*. In: Sbíрка zákonů.

ČESKÁ REPUBLIKA. Zákon č. 111/2006. Sb., *Zákon o pomoci v hmotné nouzi*. In: Sbíрка zákonů.

ČESKÁ REPUBLIKA. *Zákon č. 108/2006 Sb., Zákon o sociálních službách*. In: Sbíрка zákonů.

Časopisy:

HORÁKOVÁ, M., 1995. *K problematice bezdomovectví*. In: Sociální politika č. 10.

ŠAFAŘÍKOVÁ, M. 1994. *Lidé bez domova*. In: Sociologický časopis, roč. 30, č. 3.

Internetové zdroje:

BURIÁNEK, Jiří, 2017. *Předvýzkum*. Online. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/P%C5%99edv%C3%BDzkum> [cit. 2024-03-07].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2011. *Bezdomovci tabulky*. Online. Dostupné z: https://www.czso.cz/documents/11308/23212108/bezdomovci_tabulky.pdf/d9dbdbf8-8ce4-435c-a32a-acd8b65b3cc5?version=1.0 [cit. 2024-01-22].

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD, 2011. *Výsledky sčítání bezdomovců*. Online. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/sldb/vysledky_scitani_bezdomovcu [cit. 2024-01-22].

DRÁPELA, Emil, 2021. *Rozhovor*. Katedra geografie. Online. Dostupné z: https://dspace.cuni.cz/bitstream/handle/20.500.11956/69455/DPPR_2012_1_11410_0_394509_0_133493.pdf?sequence=4&isAllowed=y [cit. 2024-01-28].

DVOŘÁK, Pavel, 2018. *Dotazníkoví šetření*. Sociologická encyklopedie. Online. Dostupné z: https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/%C5%A0et%C5%99en%C3%AD_dotazn%C3%ADkov%C3%A9 [cit. 2023-12-14].

HEJL HROMKOVÁ Dominika, 2019. *Havlova velká amnestie: na Nový rok 1990 propustil dvě třetiny vězňů.* Idnes.cz. Online. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vaclav-havel-pred-30-lety-vyhlasil-velkou-amnestii.A190429_122850_domaci_chtl [cit. 2023-12-14].

KALHOUSOVÁ Vendula, 2013. *Budoucnost vězňů: recidiva, nezaměstnanost i bezdomovectví.* Týden.cz . Online. Dostupné z: https://www.tyden.cz/rubriky/domaci/budoucnost-veznu-recidiva-nezamestnanost-i-bezdomovectvi_257019.html [cit. 2023-12-14].

KRČÁL, Michal, 2017. *Literární řešerše.* Masarykova univerzita. Online. Dostupné z: <http://www3.econ.muni.cz/~99246/zav-prace/lit-review.xhtml> [cit. 2023-12-14].

MODES, Jakub, 2021. *Ženy bez domova mezi námi.* Azyláky. Online. Dostupné z: <https://azylaky.cz/zeny-bez-domova-mezi-nami/> [cit. 2024-01-24].

MPSV, 2019. *Sčítání bezdomovců v roce 2019.* Online. Dostupné z: https://www.mpsv.cz/documents/20142/511219/17_10_2019+TZ+-+VUPS+scitani+bezdomovcu.pdf/53094fde-dde1-33da-bdef-6f2660e23450 [cit. 2024-01-22].

MPSV, 2024. *Sociální začleňování.* Online. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-zaclenovani>

ČESKÉ NOVINY, 2022. MPSV: *Na jaře bylo 270.000 lidí v bytové nouzi, z nich 18.000 bez domova.* Online. Dostupné z: <https://www.ceskenoviny.cz/zpravy/2293690> [cit. 2024-02-02].

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ, 2024. *Sociální služby.* Online. Dostupné z: <https://www.mpsv.cz/socialni-sluzby->[cit. 2024-01-22].

MVCR, 2009. *Bezdomovci a vybrané sociálně patologické jevy.* Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/4-2009-bezdomovci-a-vybrane-socialne-patologicke-jevy.aspx> [cit. 2024-01-22].

MOST K NADĚJI, 2024. *Dům na půl cesty.* Online. Dostupné z: <http://www.mostknadeji.eu/liberecky-kraj/dum-na-pul-cesty-liberec/> [cit. 2024-02-01].

PETRUSEK, Miloslav, 2020. *Potřeby*. Sociologická encyklopedie. Online. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Potreby> [cit. 2023-12-14].

SOCIO FAKTOR, 2022. *Výzkumné zprávy*. Online. Dostupné z: <https://www.sociofactor.eu/vyzkum/vyzkumne-zpravy.php> [cit. 2024-02-03].

ŠANCE DĚTEM, 2024. *Azylový dům*. Online. Dostupné z: <https://sancedetem.cz/slovník/azylový-dům> [cit. 2024-02-03].

ŠTĚCHOVÁ, Markéta, 2009. *Bezdomovci a vybrané sociálně patologické jevy*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Online. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/4-2009-bezdomovci-a-vybrane-socialne-patologicke-jevy.aspx> [cit. 2024-01-20].

VODÁKOVÁ, Alena, 2017. *Komparace*. Sociologická encyklopedie. Online. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Komparace> [cit. 2023-12-14].

VODSEĎÁLEK, Petr, 2019. *Zaměstnání za socialismu? Lidé pracovali pod hrozbou kriminálu*. Žďárský deník. Online. Dostupné z: <https://zdarsky.denik.cz/listopad-89-bezpecnost/listopad-89-prizivnictvi-trestny-cin-prace-zamestnani-20201106.html> [cit. 2023-12-14].

ZICH, František, 2017. *Hypotéza*. Sociologická encyklopedie. Online. Dostupné z: <https://encyklopedie.soc.cas.cz/w/Hypot%C3%A9za> [cit. 2024-01-29].

Videopříspěvky:

VRBOVÁ L., BANDIT, R. *Specifika ženského bezdomovectví* [webinář]. Záznam, YouTube. 2022. Dostupné z: <https://www.youtube.com/watch?v=vQQ64-nZJ88>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

MPSV Ministerstvo práce a sociálních věcí

ČR Česká republika

IKSP Institut pro kriminologii a sociální prevenci

VÚPSV Výzkumný ústav práce a sociálních věcí

ČZSO Český statistický úřad

ZŠ základní škola

VOŠ vyšší odborná škola

OSPOD Orgán sociálně-právní ochrany dětí

DVO dílčí výzkumná oblast

ÚP úřad práce

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Počet obecních ubytoven ubytovávajících osoby v bytové nouzi v krajích (v roce 2022)	16
Obrázek 2 Počet soukromých ubytoven ubytovávajících osoby v bytové nouzi v krajích (v roce 2022)	17
Obrázek 3 Místa pobytu osob bez domova v roce 2019.....	22
Obrázek 4 Graf znázorňující počty dospělých osob bez domova přespávajících v různých zařízeních v roce 2019	23
Obrázek 5 Gender dospělých osob bez domova vybraných kategoriích podle místa přespávání (v %).....	23
Obrázek 6 Počet osob v bytové nouzi v obecních ubytovnách podle krajů v roce 2022....	24
Obrázek 7 Věková pyramida a gender osob v bytové nouzi v obecních ubytovnách (2022)	25
Obrázek 8 Věková pyramida a gender osob v bytové nouzi na soukromých ubytovnách (2022).....	26
Obrázek 9 Hierarchie potřeb A. H. Maslowa	36

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Bezdomovci v ČR dle pohlaví a věku v pětiletých skupinách	19
Tabulka 2 Porovnání místa sečtení s trvalým pobytem k 26. 3. 2011	21
Tabulka 3 Ekonomická aktivita bezdomovců k 26. 3. 2011.....	21

SEZNAM GRAFŮ

Množství žen- bezdomovkyň v roce 2011 podle věkových skupin.....	20
Věk respondentek	44
Délka života bez domova.....	44
Místo přenocování	45
Povědomí o možnostech pomoci	45
Oblast životosprávy	47
Závislost.....	47
Závislost v minulosti.....	48
Délka období bez závislostí	48
Řešení závislostí	49
Boj se závislostí	50
Léčba.....	50
Užívání léků.....	51
Návštěvy lékaře.....	52
Zdravá strava.....	53
Zaměstnání	54
Trvalý příjem	55
Formy příjmu	55
Zaměstnání	56
Kvalifikovaná práce	57
Povědomí o možnosti změny zaměstnání	57
Cíle a přání.....	59
Náklady.....	60
Dostatek finančních zdrojů	60
Dluhy	61
Splácení dluhů.....	62
Cíle vzdělání	63
Nejvyšší dosažené vzdělání	63
Kvalifikace.....	64
Plán vzdělávat se.....	64
Aktuální vzdělávání	65
Sebevzdělávání	66
Vedení dětí.....	67
Děti.....	67

Soužití dětí	68
Místo, kde děti žijí	69
Finance pro potomky	70
Důraz výchovy	71

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Dotazníkové šetření

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

1. Jaký je Váš věk?

2. Jak dlouho jste bez domova?

3. Kde nejčastěji přespáváte?

4. Máte nějakou rodinu, známé, či organizaci, na které se můžete obrátit?

5. Jaké jsou Vaše životní cíle:

V oblasti životosprávy

V oblasti pracovních aktivit

V oblasti hospodaření s financemi

V oblasti vzdělávání a sebevzdělávání

V oblasti vedení dětí

Oblast životosprávy

Cíle a přání:

1. Jste závislá na nějakých látkách? (omamné látky, alkohol, psychotropní látky, ne cigarety)

a) ano

b) ne

1. a) V případě, že nejste závislá na těchto látkách, byla jste?

a) ano

b) ne

1. b) V případě, že jste byla závislá, jak dlouho nejste?

2. V případě, že jste závislá, jste se svou závislostí smířená či se jí chcete zbavit?

- a) smířená
- b) chci se jí zbavit

3. V případě, že jste závislá, léčíte se či se snažíte se závislostí sama bojovat?

- a) ano, léčím se
- b) bojuji sama

4. Trpíte nějakým onemocněním vyžadujícím léčbu?

- a) ano
- b) ne

4. a) Pokud ano, užíváte nějaké léky?

- a) ano, užívám pravidelně
- b) ano, ale užívám jen občas
- c) mám užívat, ale neužívám
- d) nemusím léky užívat

5. Navštěvujete pravidelně lékařské prohlídky?

- a) ano
- b) občas
- c) jen v případě nutnosti
- d) problémy přecházím, na prevenci nedocházím

6. Stravujete se zdravě?

- a) ano
- b) ne
- c) většinou ano
- d) většinou ne

7. Sportujete pravidelně?

- a) ano
- b) ne

Oblast pracovních aktivit

Cíle a přání:

1. Máte nějaký trvalý příjem?

- a) ano
- b) ne

1. a) V případě, že ano, jedná se o:

- a) sociální dávku
- b) plat/mzdu ze zaměstnání
- c) dávku i plat či mzdu
- d) jiná forma příjmu: _____

2. Máte:

- a) stálé zaměstnání
- b) dočasné zaměstnání
- c) brigády
- d) nárazové přivýdělky
- e) nic z uvedeného

3. V případě, že nemáte žádné zaměstnání ani přivýdělek, usilujete o něj?

- a) ano, jak? _____
- b) ne

4. Jste schopna vykonávat kvalifikovanou práci?

- a) ano
- b) ne, nemám kvalifikaci

5. V případě, že byste měla zájem o zaměstnání nebo jeho změnu, víte kde hledat?

- a) ano
- b) ne

Oblast hospodaření s financemi:

Cíle a přání:

1. Na co vynakládáte pravidelně nejvíce financí?

- a) na ubytování
- b) na jídlo
- c) alkohol, drogy a jiné
- d) posílám finance svým dětem (alimenty)
- e) snažím se si šetřit

2. Vystačíte si se svými finančními zdroji?

- a) ano
- b) ne

3. Máte dluhy?

- a) ano, u přátel a rodiny
- b) ano, u institucí (bankovních či nebankovních)
- c) ano, jak u přátel, tak u institucí
- b) ne

3. a) Pokud dluhy máte, snažíte se je splácet?

- a) ano
- b) ne

Oblast vzdělávání a sebevzdělávání:

Cíle a přání:

1. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

2. Využila jste nějakého kurzu či rozšíření kvalifikace z úřadu práce?

3. Máte v plánu se nějak dále vzdělávat?

- a) ano, jak? _____
- b) ne

4. Vzděláváte se aktuálně nějak?

- a) ano, jak? _____

b) ne

5. Sebevzděláváte se?

a) ano, pravidelně

b) ano, nárazově

c) ne

d) nevím jak

6. V případě, že byste měla zájem se vzdělávat v budoucnu, víte, kam se obrátit?

a) ano

b) ne

Oblast vedení dětí:

Cíle a přání:

1. Máte děti?

a) ano

b) ne

2. Žijí s Vámi?

a) ano

b) ne

2. a) V případě, že ne, kde žijí?

a) u otce

b) u příbuzných

c) v ústavu (dětský domov, kojenecký ústav, diagnostický)

d) jinde

2. b) V případě, že s Vámi nežijí, vidáte se s nimi?

a) ano, pravidelně

b) ano, ale nárazově

c) ne

2. c) V případě, že ne, přispíváte finančně na jejich výchovu a potřeby?

- a) ano, pravidelně
- b) ano, ale nárazově
- c) ne

2. d) V případě, že s Vámi nežijí, usilujete o to?

- a) ano
- b) ne
- c) mám to v plánu do budoucna

3. V případě, že žijí s Vámi, dostáváte na ně nějaké finance?

- a) ne
- b) ano, alimony
- c) ano, příspěvek na dítě
- d) ano, alimony i příspěvek na dítě

4. V případě, že děti žijí s Vámi, dohlížíte na jejich: (vyberte číslo od 1 do 10 podle toho, jak na oblast kladete důraz, 10 je nejvíce, 1 nejméně)

- a) na jejich vzdělání
- b) psychickou pohodu
- c) pevné zázemí
- d) materiální zajištění
- e) hygienu a zdraví
- f) vychování

Zdroj: vlastní zpracování